

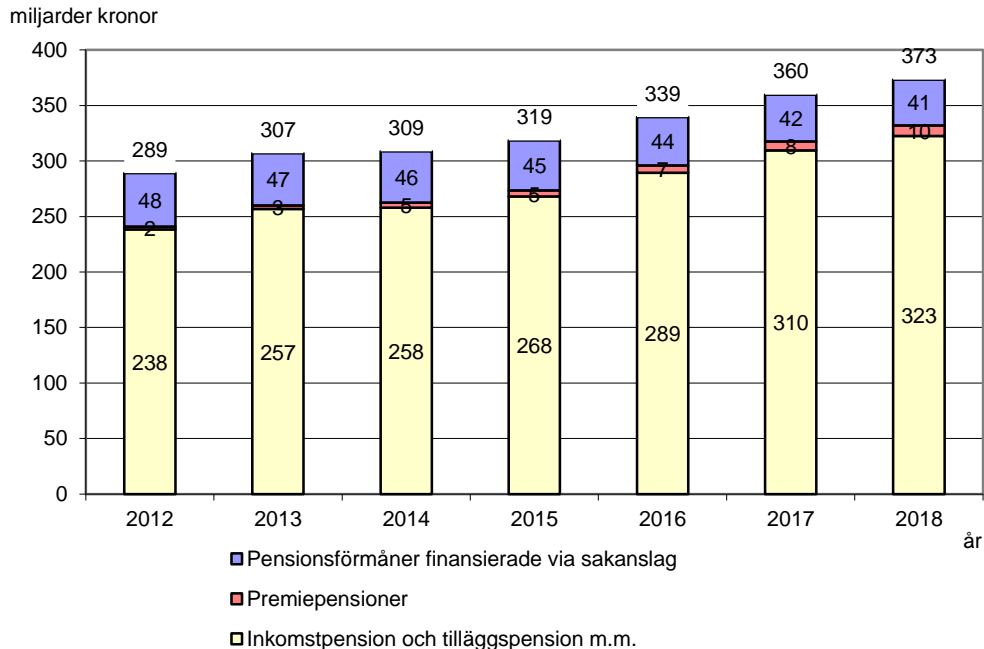
**Anslagsbelastning och prognos för anslag inom
Pensionsmyndighetens ansvarsområde
budgetåren 2014–2018**

Innehåll

Sammanfattning och inledning	3
Prognoser för inkomstindex och balanstal.....	8
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	
1:1 Garantipension till ålderspension	15
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	17
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	19
1:4 Äldreförsörjningsstöd	21
2:1 Pensionsmyndigheten	24
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.....	
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	29
1:7 Pensionsrätt för barnår.....	32
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.....	34
Medelpensioneringsålder och utträdesålder.....	39
Bilaga 1	Sammanfattande tabell över anslagsuppföljningen
Bilaga 2	Utgifter inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde
Bilaga 3	Månadsfördelade prognoser för 2014

Sammanfattning

Pensionsmyndigheten har i uppdrag att redovisa utgiftsprognoser för förmåner inom dess ansvarsområde. I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2012-2018.

De totala utgifterna förväntas öka under prognosperioden, från 289 miljarder kronor år 2012 till 373 miljarder kronor år 2018. Utgifterna ökar som en följd av fler ålderspensionärer och att pensionerna ökar nominellt. Antalet ålderspensionärer beräknas öka från 2,0 miljoner år 2012 till 2,2 miljoner år 2018.

Antalet 61-åringar som tog tidigt uttag minskade något mellan 2009 och 2011 men ökade 2012 och 2013. Det beräknas att antalet ökar ytterligare i år. Det antas att detta antal för kommande år blir något lägre än för 2014.

Från de antaganden som gjorts avseende balansindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna (och tilläggspensionerna efter 65 år):

Förändring av inkomstpensioner, procent

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Februari-prognos	+4,1	-2,7	+1,5	+6,0	+4,5	+1,8
Maj-prognos	+4,1	-2,7	+1,1	+5,3	+4,7	+2,1

Frånsett år 2014 prognostiseras inkomstpensionen att öka nominellt för varje år under prognosperioden. Indexeringen beräknas bli lägre för åren 2015 – 2016 men högre för åren 2017 – 2018 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Prognosen för inkomstindex har sänkts och antagandena för lönesummans utveckling har sänkts för 2013. Antagande för börskurserna har höjts för 2014 jämfört med vad som antogs i budgetunderlaget. Sammantaget har prognosen för balanstalet sänkts för 2016 men höjts för åren 2017-2018. Prognosen för balansindex har sänkts 2015 och 2016. Enligt prognosen stängs balanseringen av år 2017. Då används inkomstindex istället för balansindex. Se vidare avsnittet Prognoser för inkomstindex och balanstal.

Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg eller garantipension. Långsiktigt minskar därför antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg eller garantipension, givet oförändrade regler. Sänkningen av inkomstpensionen vissa år, till exempel 2014, kan dock medföra kortsiktigt att antalet med bostadstillägg eller garantipension ökar något.

För två anslag, *Äldreförsörjningsstöd* samt *Barnpensioner och efterlevandestöd*, beräknas att anslagskrediten kommer att överskridas i år. Detta framgår av bilaga 1. Pensionsmyndigheten hemställde om ett tilläggsanslag för Äldreförsörjningsstöd för 2014 i budgetunderlaget. Behovet av ett tilläggsanslag kvarstår. Tilläggsanslaget behöver bli högre än enligt beräkningen i budgetunderlaget. Vi beräknar att tilläggsanslaget behöver bli 74 miljoner kronor. För efterlevandestöd har utgiftsprognosen höjts kraftigt vilket medfört att även anslagskrediten för anslaget Barnpensioner och efterlevandestöd beräknas överskridas. Vi beräknar att det behövs ett tilläggsanslag på 52 miljoner kronor. Pensionsmyndigheten återkommer senare med en formell hemställan om tilläggsanslag.

De viktigaste förändringarna jämfört med budgetunderlaget

Utgiftsprognosen för *ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget* har sänkts för åren 2015-2018. Detta beror till stor del på den ändrade prognosen för balansindex. Prognosen för antalet personer med tidigt uttag av ålderspension har höjts.

Utgiftsprognosen för *garantipension till ålderspension* är sänkt för åren 2017 – 2018 beroende på den sänkta prognosen för prisbasbeloppet.

Utgiftsprognosen för *äldreförsörjningsstöd* har höjts eftersom de som har tillkommit under de senaste månaderna har haft höga belopp.

Utgiftsprognosen för *barnpension och efterlevandestöd* har höjts eftersom prognosen för antalet efterlevandestöd har höjts kraftigt.

För övriga förmåner kan prognosändringarna betraktas som relativt små bortsett från förändringar som beror på ändrade prognoser för inkomstindex, balansindex och prisbasbelopp.

Förvaltningskostnader

Prognosen för de förvaltningskostnader som belastar anslaget 2014 är oförändrad jämfört med den prognos som lämnades i budgetunderlaget i februari.

2018 beräknas de totala förvaltningskostnaderna nu till 1 443 miljoner kronor med prisuppräknning inkluderad. Detta är en marginell minskning (0,9 %) jämfört med föregående prognos bland annat till följd av uppdaterade framräkningsfaktorer. I 2014-års priser har förvaltningskostnaderna, såväl anslags- som totalnivån, en sjunkande trend från 2014 och framåt.

Nivåhöjningen av den totala förvaltningskostnaden 2014 (1 258 mnkr 2013) kommer av satsningarna kring konsumentuppdraget och strategin för pensionsprognos till alla samt den intensiva utvecklingstakten med bland annat automatiseringar av handläggningsprocesserna. Under hela perioden beräknas det ske en kostnadsförskjutning till följd av det pågående utvecklingsarbetet. Denna förskjutning

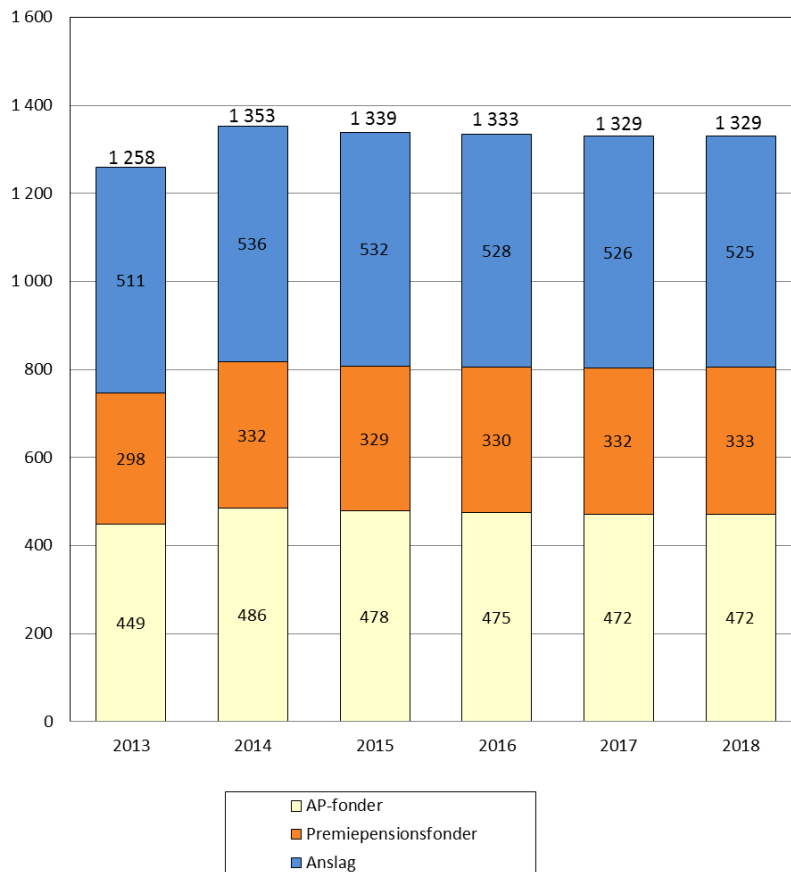
sker från ärendehandläggning till informationsuppdrag samt till kostnader för drift och förvaltning av it-system.

Utvecklingstakten medför också att kostnaderna för avskrivningar successivt ökar under perioden. Budgetmässigt motverkar vi detta med sänkta lokalkostnader, minskad andel konsulter inom it och kundservice, och sänkta kostnader i samarbetet med Försäkringskassan. Sammantaget ger dessa förändringar en kostnadsminskning 2015 och en relativt jämn kostnadsnivå åren därefter.

Om Pensionsmyndigheten får ett medgivande om att använda även anslagssparandet över 3 procent från 2013 kommer det medföra att kostnadsprognosen för innevarande år höjs. Aktuell prognos innefattar inte kostnader för verksamhet som planerats utifrån ett medgivande om att nyttja anslagssparandet från 2013 fullt ut.

Diagrammet som följer visar förvaltningskostnaderna i fasta priser åren 2013-2018.

Miljoner kronor

Inledning

Enligt regleringsbrev för budgetåret 2014 ska Pensionsmyndigheten senast den 5 maj 2014 redovisa utgiftsprognoser för 2014 – 2018. Utgiftsprognoserna ska redovisas i Hermes. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statsbudgeten. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas.

Denna rapport är svar på regeringsuppdraget och redovisas genom inrapportering i Hermes.

Uppdrag

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2014 ska följande redovisas:

- belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad
- prognoser för 2014 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, redovisat totalt samt fördelat per månad
- beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2015 – 2018
- prognoser för balanstalet för 2015 – 2018
- prognoser för inkomstindex för 2015 – 2018
- förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller,
- genomsnittsålder för uttag av pension
- prognosen för ackumulerad skuld till Riksgäldskontoret avseende räntekontokredit enligt 7 kap 4 § budgetlagen (2011:203) och hur skulden belastar anslag, respektive AP-fonderna och premiepensionssystemet samt
- användningen av den särskilda krediten enligt 7 kap 6 § budgetlagen (2011:203).

I denna rapport redovisas prognoser för åren 2014 – 2018 för anslag inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. I respektive avsnitt redovisas även en jämförelse med närmast föregående prognos.

En sammanfattande tabell för 2014 över anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statens budget redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare och av olika medelbelopp m.m. redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för 2014 redovisas i bilaga 3.

Prognoserna för inkomstindex och balanstal redovisas i ett eget avsnitt.

Redovisningen av ackumulerad skuld till Riksgäldskontoret avseende räntekontokredit samt användningen av den särskilda krediten redovisas i avsnitt 11.2:1 Pensionsmyndigheten.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Prognosunderlag

Vi använder det mest aktuella dataunderlag som finns tillgängligt. Det innebär att statistik för april men det ekonomiska månadsutfallet till och med mars 2014 har kunnat användas som underlag i prognosen.

Vid prognoserna tas hänsyn till föreslagna regeländringar i lagda propositioner med lagförslag. Däremot tas oftast inte hänsyn till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom detaljerat underlag för beräkningar inte finns. Vi har till exempel inte beaktat något av de förslag som nyligen presenterades av pensionsarbetsgruppen på socialdepartementet.

Till beräkningarna har SCB:s befolkningsprognos från 15 april 2014 använts.

Från Konjunkturinstitutet har hämtats in uppgifter med prognoser för löneutveckling och prisbasbelopp med mera. Dessa antaganden har legat till grund för eller fungerat som antaganden vid prognosberäkningarna. Den antagandebild som använts redovisas i bilaga 2.

Kontaktpersoner

Anslag

Kontaktperson

Prognoser för inkomstindex och balanstal	Stefan Granbom, Hans Karlsson
11.1:1 Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2 Efterlevandepensioner till vuxna	Hans Karlsson
11.1:3 Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4 Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11.2:1 Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5 Barnpensioner och efterlevandestöd	Hans Karlsson
12.1:7 Pensionsrätt för barnår	Nils Holmgren
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	Hans Karlsson
Medelpensioneringsålder och utträdesålder	Hans Karlsson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

Prognoser för inkomstindex och balanstal

Enligt regleringsbrevet avseende Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2015 – 2018.

Inkomstindex för ett år baseras på de senaste tre årens genomsnittliga realinkomstutveckling samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Pensionsgrundande inkomster (PGI) som överstiger 0,423 prisbasbelopp ingår för individer som är mellan 16-64 års ålder.

Inkomstindex för åren 2015-2018 är beräknat utifrån Konjunkturinstitutets prognoser för konsumentprisindex och summa PGI. Pensionsmyndigheten har för dessa år gjort en prognos för antal med PGI som baseras på Konjunkturinstitutets prognos för sysselsättning och SCB:s prognos för befolkningsutveckling. Pensionsmyndigheten har därefter färdigställt prognosen för inkomstindex för åren 2015-2018. Den antagandebild som använts till prognoserna finns i bilaga 2.

Inkomstindex år 2012 var 149,32 och år 2013 var inkomstindex 154,84, en ökning med 3,7 procent. Inkomstindex för år 2014 är 155,61, en ökning med 0,5 procent jämfört med år 2013. Pensionsmyndighetens prognos för inkomstindex redovisas nedan.

Prognos PGI

	Utfall					Prognos				
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Summa PGI (miljarder kronor)	1302	1305	1346	1398	1444	1482	1538	1596	1663	1729
Procentuell utveckling	4,3	0,3	3,1	3,9	3,3	2,6	3,7	3,8	4,2	4,0
Antal med PGI (tusental)	5081	4992	5024	5068	5091	5104	5138	5186	5234	5278
Förändring (tusental)	+6	-89	+32	+44	+24	+13	+34	+48	+48	+44
Snittinkomst (tusental kronor)	256	261	268	276	284	290	299	308	318	328
Procentuell utveckling	4,1	2,1	2,5	3,0	2,8	2,4	3,1	2,8	3,2	3,1

Utvecklingen av antalet personer i åldern 16-24 som arbetar och som når över inkomsten på 0,423 prisbasbelopp per år har relativt stor betydelse för antalet med pensionsgrundande inkomst eftersom antalet med pensionsgrundande inkomst för dem som är äldre inte förändras så mycket år från år. Under lågkonjunkturen 2009 sjönk antalet med pensionsgrundande inkomst mellan 16-24 år relativt kraftigt. En viss återgång skedde under 2010 och 2011. År 2011 skedde den största antalsökningen i

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

åldersgruppen 16-24 år. Antalet i den gruppen ökade med 38 000. Individer i denna åldersgrupp har i regel låga inkomster.

Antalet med PGI beräknas öka svagt fram till 2013 för att sedan öka något kraftigare för åren 2014-2017. SCB prognostiserar att antalet i åldern 25-64 år ("yrkesverksam ålder") ökar relativt kraftigt under slutet av prognosperioden vilket medför att antalet med PGI ökar kraftigare då. Antalet med PGI är dock relativt svårt att prognostisera eftersom det är många personer som har inkomster omkring golvet på 0,423 prisbasbelopp.

Summa PGI styrs främst av lönesummeutvecklingen men till viss del även av prisbasbeloppets utveckling eftersom prisbasbeloppet påverkar många socialförsäkringar m.m.

Jämfört med prognosen i budgetunderlaget har prognosen för inkomstindex sänkts. Prognosen för konsumentprisindex har sänkts vilket har en sänkande effekt på inkomstindex. Konjunkturinstitutet har också sänkt prognosen för summa PGI för år 2013 eftersom lönesumman är nedreviderad jämfört med tidigare prognos. Det har också en sänkande effekt för inkomstindex.

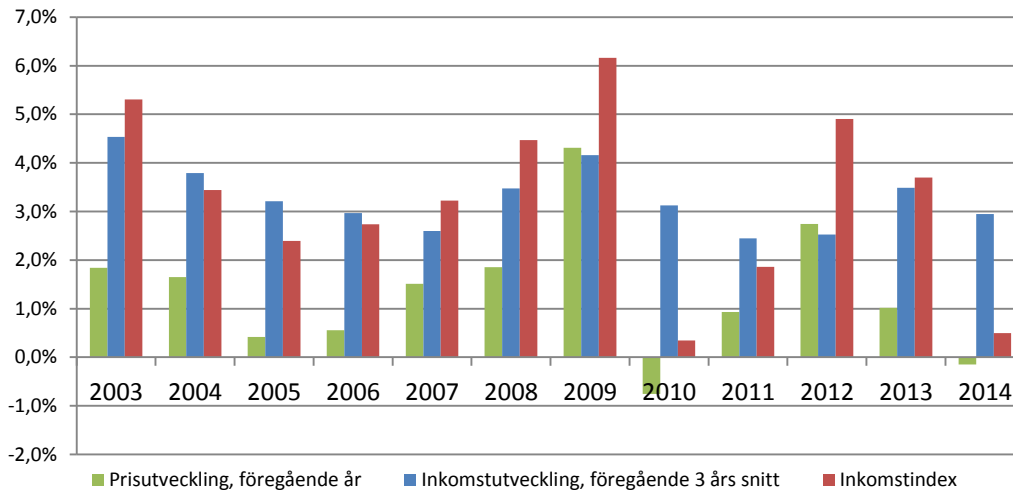
Det är en relativt hög negativ korregeringsfaktor som påverkar inkomstindex för 2014. Det beror främst på att utfallet för summa PGI för 2011 och därmed genomsnittsinkomsten blev lägre jämfört med den prognos som låg till grund för inkomstindex 2013.

Prognos inkomstindex och dess delar

	Fastställda inkomstindex						Prognos			
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Real inkomst- utveckling, tre års snitt	1,6	1,3	1,0	1,5	1,9	1,7	2,4	2,4	1,8	1,0
Prisförändring, juni t-1 – juni t-2	4,3	-0,8	0,9	2,7	1,0	-0,1	0,2	1,1	2,3	2,6
Korrigerig av tidigare prognoser	0,2	-0,2	-0,0	0,5	0,7	-1,1	-0,3			
Förändring av inkomstindex	6,2	0,3	1,9	4,9	3,7	0,5	2,3	3,5	4,1	3,7
Inkomstindex, ny prognos	139,26	139,74	142,34	149,32	154,84	155,61	159,13	164,73	171,52	177,85
Inkomstindex, föregående prognos							159,90	166,33	173,19	179,27

Utvecklingen av inkomstindex för ett enskilt år påverkas dels av inkomstutvecklingen men även av prisutvecklingen. Inkomstindex har därför en annan utvecklingstakt jämfört med inkomstutvecklingen. För ett enskilt år har prisutvecklingen relativt stor betydelse jämfört med inkomstutvecklingen (se diagram nedan).

Inkomst- och prisutveckling i förhållande till utvecklingen av inkomstindex

Beräkningen av *balanstalet* baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna. Balanstalet består av tre komponenter, avgiftstillgång, AP-fonderna (treårigt medelvärde) samt pensionsskuld.

Ett antagande har gjorts för utvecklingen av aktiekurserna i Sverige och övriga länder som AP-fonden har medel placerade i, främst USA och EU-länder. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Vid beräkningen antas att aktier ger en överavkastning i förhållande till korta räntor på 3,5 procent, inklusive utdelningar. Efter avdrag för utdelningar innebär det att aktiekurserna under ett år beräknas att stiga med cirka en procent mer än vad som motsvarar korta räntor. Under ett innevarande år beaktas kursutvecklingen hittills under året medan den beskrivna schablonmetoden tillämpas för resten av året, med hänsyn till antalet månader som återstår av året. Antagandet är behäftat med mycket stor osäkerhet och bör inte betraktas som en ”prognos”. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar balanstatsprognosen.

För år 2013 steg aktiekurserna (exkl. utdelningar) med ungefär 19 procent. Detta är ett genomsnitt för Sverige, USA och andra länder som AP-fonderna har medel placerade i. För 2014 antas att aktiekurserna stiger med 2 procent. Under första kvartalet 2014 steg aktiekurserna med 0,5 procent. Under resten av året beräknas de öka med drygt en procent enligt den tillämpade schablonmetoden. För hela 2014 antas de då, efter avrundning, att stiga med 2 procent. För 2015 antas att aktiekurserna stiger med 2 procent och för 2016 att de stiger med 3 procent i det alternativ som benämns huvudalternativ. Detta alternativ har legat till grund för beräkningen av balansindex och därmed också utgiftsprognoserna för inkomstgrundad ålderspension, garantipension, änkepension och BTP. De övriga två alternativen ska ses som en känslighetsanalys om hur balanstalet påverkas av antagandet om aktiekursernas utveckling. I det optimistiska alternativet har antagandet höjts med tio procentenheter för varje år jämfört med huvudalternativet och i det pessimistiska alternativet har det sänkts lika mycket.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Tabellen nedan redovisar de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2014 – 2016, balanstalet för 2014, preliminärt balanstal för 2015 samt en prognos för balanstalen för 2016 – 2018. Något antagande om kursutvecklingen 2017 och 2018 behöver inte göras eftersom balanstalet för 2018 baseras på utfallet 2016. I tabellen redovisas också balansindex för 2014 och en prognos för balansindex för 2015 – 2018.

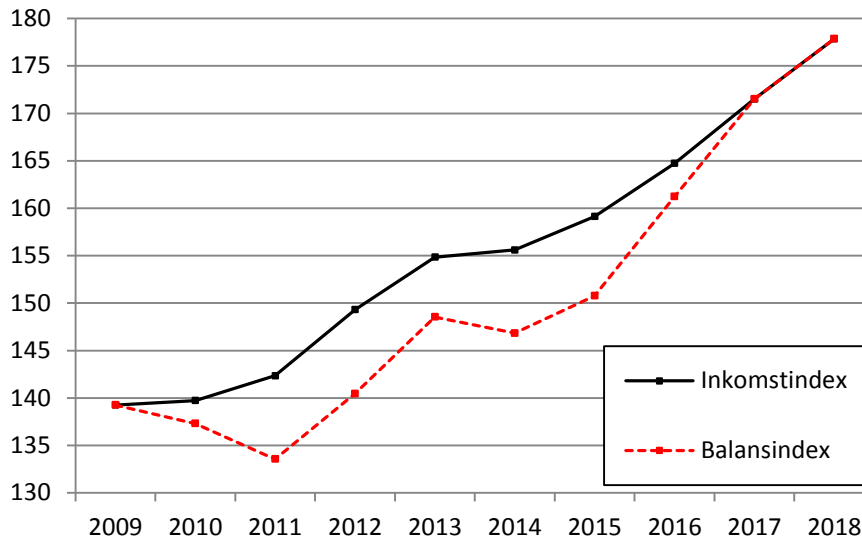
	2014	2015	2016	2017	2018
Aktiekursernas utveckling, %					
Huvudalternativ	+2,0	+2,0	+3,0		
Optimistiskt alternativ	+12,0	+12,0	+13,0		
Pessimistiskt alternativ	-8,0	-8,0	-7,0		
Balanstalet, utfall och prognos					
Huvudalternativ	0,9837	1,0040	1,0331	1,0270	1,0066
Optimistiskt alternativ	0,9837	1,0040	1,0357	1,0328	1,0200
Pessimistiskt alternativ	0,9837	1,0040	1,0304	1,0211	0,9957
Balansindex, huvudalternativ	146,84	150,76	161,23	171,52	177,85

Balanstalet för 2015 har beräknats till 1,0040 men är ännu inte formellt fastställt. För åren 2016 – 2017 beräknas balanstalet bli högre än 1,0 i alla tre beräkningsalternativen. För år 2018 beräknas balanstalet åter bli lägre än 1,0 i det pessimistiska alternativet.

Att balanstalet är lägre än 1,0 år 2014 innebär att inkomstpensionen i år minskar mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen, dvs. förändringen av inkomstindex med avdrag för 1,6 procentenheter. De år då balanstalet blir högre än 1,0 räknas pensionerna upp med mer än vad som motsvarar den vanliga följsamhetsindexeringen såvida inte balanseringsperioden har upphört. I både huvudalternativet och det optimistiska alternativet upphör balanseringsperioden 2017.

Diagrammet som följer visar utvecklingen och prognoser för inkomstindex och balansindex (huvudalternativet).

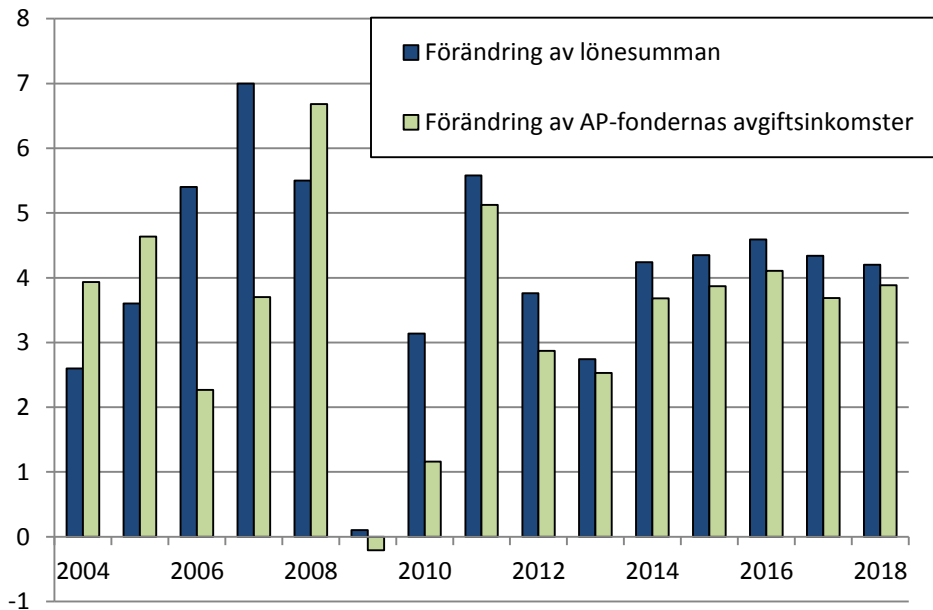
Inkomstindex och balansindex 2009 – 2018

Jämfört med budgetunderlaget har prognosen för balanstalet sänkts för 2016 men höjts för 2017 och 2018. Pensionsskulden beräknas bli något lägre än enligt prognosen i budgetunderlaget beroende att inkomstindex beräknas bli lägre. Prognosen för AP-fondernas fondkapital har höjts något eftersom antagandet för aktiekursernas utveckling 2014 har höjts. Detta har en höjande effekt på balanstalet. Å andra sidan har prognosen för avgiftstillgången sänkts något eftersom avgiftsflödet beräknas bli lägre jämfört med budgetunderlaget.

Tillgångarna består till största delen av avgiftstillgången. Avgiftstillgångens utveckling styrs av AP-fondernas avgiftsinkomster, omsättningstiden och vissa utjämningsregler. Omsättningstiden har tidigare minskat men det beräknas att omsättningstiden inte förändras så mycket under de närmaste åren. AP-fondernas avgiftsinkomster består av en arbetsgivaravgift och egenavgift samt en allmän pensionsavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften påverkas av lönesummans utveckling. Egenavgiften kan ha en något annan utvecklingstakt men den avgiften utgör bara några procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den statliga ålderspensionsavgiften utgör för närvarande knappt tio procent av AP-fondernas avgiftsinkomster. Den påverkas till exempel av utvecklingen inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Den statliga ålderspensionsavgiften har en låg men ojämn utvecklingstakt. AP-fondernas avgiftsinkomster beräknas därför öka i långsammare takt än lönesumman för nästan alla prognosår. Detta har också gällt för flertalet tidigare år vilket framgår av nedanstående diagram som visar utvecklingen från och med 2004.

Förändring av lönesumman respektive AP-fondernas avgiftsinkomster jämfört med året innan, procent

Tabellen som följer visar de komponenter som ingår i balanstalet och en jämförelse med föregående prognos.

		Avgifts- tillgång	AP- fonderna ¹	Summa tillgångar	Pensionsskuld	Balanstal
2015	<i>Prel. utfall</i>	7 122 891	962 712	8 085 603	8 053 382	1,0040
2016	<i>Ny prognos</i>	7 385 072	1 029 008	8 414 080	8 144 540	1,0331
	<i>Föregående prognos</i>	7 438 258	1 020 169	8 458 427	8 169 419	1,0354
2017	<i>Ny prognos</i>	7 728 595	1 069 649	8 798 244	8 567 248	1,0270
	<i>Föregående prognos</i>	7 811 566	1 051 791	8 863 357	8 647 236	1,0250
2018	<i>Ny prognos</i>	8 096 084	1 078 759	9 174 843	9 114 670	1,0066
	<i>Föregående prognos</i>	8 154 396	1 051 391	9 205 787	9 210 510	0,9995

¹ medelvärde för tre år

Följsamhetsindexering m.m.

Alla inkomstpensioner samt tilläggs pensioner efter 65 års ålder är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

År 2013 räknades tilläggs pensioner över 65 år samt inkomstpensioner upp med 4,1 procent men i år har de blivit nedräknade med 2,7 procent. För åren 2015 – 2018 beräknas de bli uppräknade nominellt. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan ”real” förändring av inkomstpensionerna beräknas. Inkomstpensionerna beräknas minska ”realt” 2014 och 2018 men öka reallt övriga år.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Tabellen nedan visar effekten av följsamhetsindexeringen 2014 – 2018 enligt huvudalternativet ovan. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggspension över 65 år.

	2014	2015	2016	2017	2018
Förändring av inkomstindex, %	+0,5	+2,3	+3,5	+4,1	+3,7
Balanseringseffekt	-1,6	+0,4	+3,3	+2,2	0,0
Förändring av balansindex, %	-1,1	+2,7	+6,9	+6,4	+3,7
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	-2,7	+1,1	+5,3	+4,7	+2,1
”Real” förändring av inkomstpensionerna, %	-2,5	+0,8	+4,1	+2,4	-0,5

Balansindex är lägre än inkomstindex på grund av de negativa balanseringarna 2010, 2011 och 2014. Balanseringseffekten blev positiv åren 2012 och 2013. Detta beräknas också ske 2015 – 2017. Enligt beräkningarna kommer indexeringen att återställas 2017. Då blir balansindex lika med inkomstindex, dvs. formellt kommer det inte att finans något balansindex detta år. Därmed blir balanseringseffekten detta år endast +2,2 procent trots att balanstalet beräknas bli 1,027. Även år 2018 beräknas balanstalet bli över 1,0 vilket innebär att det inte blir någon balanseringseffekt detta år.

Sänkningen av den inkomstgrundade pensionen 2010 – 2011 och 2014 höjde garantipensionen för dem som hade både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya ”garantipensionärer” som hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga belopp i garantipension. Balanseringen har därför en höjande effekt på utgifterna för garantipension och även BTP. Vissa änkepensioner påverkas också av balanseringen.

Prisbasbeloppet beräknas öka de flesta åren under perioden 2014 – 2018. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån för garantipension till ålderspension, garantipensioner till efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd, efterlevandestöd samt tilläggspension före 65 års ålder. Inkomstindex ökar också under denna period. Det påverkar inkomstgrundade efterlevandepensioner inklusive barnpensioner. Höjningen av inkomstindex höjer också pensionsrätten för barnår.

Tabellen nedan visar de fyra viktigaste indexen inom pensionssystemet för åren 2013 – 2018. De tre förstnämnda är prognostiserade av Pensionsmyndigheten medan prisbasbeloppet är prognostiserat av Konjunkturinstitutet. Indexen redovisas också i bilaga 2. Åren 2017 och 2018 kommer det formellt inte att finnas något balansindex enligt beräkningen men man kan uttrycka det så att balansindex är lika med inkomstindex dessa år.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Inkomstindex	154,84	155,61	159,13	164,73	171,52	177,85
Balansindex	148,53	146,84	150,76	161,23	171,52	177,85
Inkomstbasbeloppet	56 600	56 900	58 200	60 300	62 700	65 100
Prisbasbeloppet	44 500	44 400	44 500	45 000	46 000	47 200

2014-05-05

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018
16 491 100	15 855 500	14 687 000	13 613 700	13 242 400

Analys

Antalet ålderspensioner beräknas öka under åren 2014–2018 eftersom stora födelseårgångar då fyller 65 år. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. De nya ålderspensionärerna har också högre genomsnittlig inkomstgrundad pension än vad äldre pensionärer har. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Detta medför att antalet garantipensioner som tillkommer under ett år är färre än antalet som upphör genom dödsfall. Antalet garantipensioner minskar därmed på lång sikt.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för garantipension, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal. Prisbasbeloppet beräknas öka under de flesta åren 2014-2018. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån.

Ungefär 774 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2014. År 2013 var det 760 000 ålderspensionärer med garantipension. Ökningen av antalet mellan 2013 och 2014 beror på att inkomstpensionen räknades ned med 2,7 procent år 2014 medan prisbasbeloppet bara minskade med 0,2 procent. Många personer får garantipension när inkomstpensionen minskar. Antalet ålderspensionärer med garantipension beräknas att öka ytterligare något till 776 000 år 2015. Antalet garantipensioner beräknas därefter minska till 653 000 år 2018 på grund av högre indexeringstakt för inkomstpensionen.

Genomsnittligt garantipensionsbelopp sjunker ganska kraftigt. Det beror på att nytillkommande pensionärer har lägre garantipension i genomsnitt än vad de som avlider har.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2014.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	16 491 100	15 844 500	14 731 100	13 805 800	13 634 600
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden		+11 000	-45 100	-192 100	-392 200
Volym- och strukturförändringar			+1 000		
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	16 491 100	15 855 500	14 687 000	13 613 700	13 242 400
Differens i 1000-tal kronor	0	+11 000	-44 100	-192 100	-392 200
Differens i procent	0,0	+0,1	-0,3	-1,4	-2,9

Ändrade makroekonomiska antaganden

Utgifterna för garantipension påverkas främst av prisbasbeloppet men indirekt även av inkomstindex/balansindex (ju lägre balansindex desto högre garantipensioner).

Prognosen för prisbasbeloppet är sänkt för åren 2015-2018 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Det har haft en sänkande effekt på utgiftsprognosen för åren 2015-2018.

För åren 2015-2018 är balansindex/inkomstindex sänkt jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för garantipension.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen är justerad något på grund av ny befolkningsprognos.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018
13 032 600	12 455 800	12 090 600	11 780 900	11 324 800

Från anslaget finansieras änkepension, allmän omställningspension, förlängd omställningspension och särskild efterlevandepension samt garantipensioner till dessa förmåner. Änkepension svarar för drygt 90 procent av utgifterna.

Analys

Änkepensionssystemet är under avveckling. År 2013 minskade antalet änkepensioner med ungefär 11 500. Minskningstakten beräknas öka något på sikt. Under de fyra första månaderna i år har dock antalet minskat i något långsammare takt än förra året. Från och med 2016 beräknas antalet minska med ungefär 12 000 per år. Antalet änkepensioner var ungefär 301 000 i genomsnitt under år 2013 och beräknas till 243 000 år 2018.

Antalet garantipensioner till änkepension beräknas minska från 9 800 i genomsnitt under år 2013 till knappt 4 000 år 2018.

Antalet allmänna omställningspensioner ökade något under 2013 och blev drygt 3 800 i genomsnitt under året. Antalet beräknas minska kommande år till 3 500 år 2018.

Antalet förlängda omställningspensioner var knappt 2 700 i genomsnitt år 2013. Det beräknas att antalet i stort sett kommer att vara oförändrat under prognosperioden. Antalet garantipensioner till förlängd omställningspension beräknas däremot minska med någon eller några procent per år.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2014.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	13 033 400	12 500 700	12 191 800	11 863 700	11 376 300
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomisk antaganden	-200	-59 500	-125 000	-114 300	-89 900
Volym- och strukturförändringar	-600	+14 600	+23 800	+31 500	+38 400
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	13 032 600	12 455 800	12 090 600	11 780 900	11 324 800
Differens i 1000-tal kronor	-800	-44 900	-101 200	-82 800	-51 500
Differens i procent	-0,0	-0,4	-0,8	-0,7	-0,5

Ändrade makroekonomiska antaganden

De inkomstgrundade efterlevandepensionerna påverkas av inkomstindex. Garantipensionerna påverkas främst av prisbasbeloppet men indirekt också av inkomstindex (ju högre inkomstindex desto lägre garantipensioner). Inkomstindex har störst inverkan på utgiftsprognosen. Både prognosen för inkomstindexet och prisbasbeloppet har sänkts för åren 2015 – 2018 jämfört med budgetunderlaget.

Utgifterna påverkas också av balansindex. För änkor födda under något av åren 1930 – 1944 finns en garantinivå för änkepension som baseras på änkans ålderspension och den avlidne makens teoretiska ålderspension. Dessa änkepensioner höjs om balansindex höjs och vice versa. Vissa änkepensioner som inte omfattas av garantiregeln kan däremot sänkas vid ett höjt balansindex och tvärtom. Än så länge är det dock färre änkepensioner som tillhör den gruppen. Jämfört med budgetunderlaget har prognosen för balansindex sänkts för 2015 och 2016. För 2017 och 2018 kommer det inte att finnas något separat balansindex enligt beräkningen.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för antalet änkepensioner har höjts något på grund av utvecklingen under början av 2014. Även prognosen för antalet allmänna omställningspensioner har justerats upp medan prognosen för antalet förlängda omställningspensioner har sänkts något.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018
8 387 100	8 267 300	7 801 900	7 417 500	7 255 000

Analys

Långsiktigt minskar antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg (BTP). Det beror på att många BTP-tagare är äldre ålderspensionärer och att nytillkomna ålderspensionärer har en högre medelpension. Det är en allt större andel som har ett yrkesliv med pensionsgrundande inkomst bakom sig. Med reallönetillväxt krävs färre år med förvärvsarbete för att komma över gränsen där bostadstillägg är bortreducerad av inkomstgrundad pension. Under de senaste femton åren har reallönetillväxten i snitt per år varit drygt två procent. För yngre ålderspensionärer stiger också den genomsnittliga tjänstepensionen relativt kraftigt över tid (7 procents ökning per år mellan 2006-2012 i åldern 65-69 år enligt SCB:s inkomststatistik). Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får bostadstillägg. En annan tänkbar förklaring till att andelen med BTP minskar är att den genomsnittliga förmögenheten bland pensionärer har vuxit.

Balanseringen inom inkomstpensionssystemet har en höjande effekt på utgifterna för bostadstillägg, se tidigare avsnitt om prognoser för inkomstindex och balanstal.

Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. Konjunkturinstitutet prognostiserar att boendekostnadsindex för bostads- och hyresrätter ökar för år 2014 med 1,8 procent.

År 2014 har det införts ett fribelopp om 24 000 kronor per år för arbetsinkomster vid beräkning av bostadstillägg till ålderspensionärer. Utgifterna beräknas öka något på grund av regeländringen.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2014.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	8 459 700	8 282 700	7 765 100	7 403 400	7 261 400
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden	+4 000	+59 600	+107 000	+81 200	+59 500
Volym- och strukturförändringar	-76 600	-75 000	-70 200	-67 100	-65 900
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	8 387 100	8 267 300	7 801 900	7 417 500	7 255 000
Differens i 1000-tal kronor	-72 600	-15 400	+36 800	+14 100	-6 400
Differens i procent	-0,9	-0,2	+0,5	+0,2	-0,1

Ändrade makroekonomiska antaganden

Utgifterna för bostadstillägg påverkas av inkomstindex/balansindex, prisbasbeloppet och boendekostnadsutvecklingen.

Prognosen för balansindex har sänkts för åren 2015–2018 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Prognosen för den inkomst som tas upp vid beräkningen av BTP har av det skälet sänkts för åren 2015-2018. Detta har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för bostadstillägg för åren 2015-2018.

Konjunkturinstitutets prognos för förändring av boendekostnadsindex avseende bostads- och hyresrätter är höjd för åren 2014-2015 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för åren 2014-2018.

Volym- och strukturförändringar

Medelbeloppet beräknas bli lägre jämfört med budgetunderlaget. De som har tillkommit under de senaste månaderna har haft låga medelbelopp. Det har haft en sänkande effekt på utgiftsprognosen jämfört med budgetunderlaget.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018
711 100	748 300	784 200	807 000	838 500

Analys

Förmånen är avsedd för personer 65 år och äldre som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner.

Medelantalet personer med äldreförsörjningsstöd (ÄFS) beräknas till 17 600 år 2014. Antalet personer med ÄFS beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. För den sistnämnda gruppen kan hel garantipension ersätta ÄFS efter 10 års bosättningstid. En del av den utgift som för födda 1937 eller tidigare bokförs under anslaget garantipension bokförs därför för födda 1938 eller senare under anslaget äldreförsörjningsstöd. Denna olikhet mellan födelseårgångarna kommer att påverka antalsutvecklingen för ÄFS under många år.

Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandringen (asylskäl) minskade tidigare, men under de två senaste åren har den ökat. Ungefär två procent är över 60 år av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd.

Antalet förmånstagare påverkas även av skatteförändringar eftersom ÄFS beräknas utifrån nettopensionen. Skatten har sänkts år 2014 för dem över 65 år. Det har en sänkande effekt på utgiften.

Till år 2018 beräknas antalet förmånstagare öka till 20 100 personer.

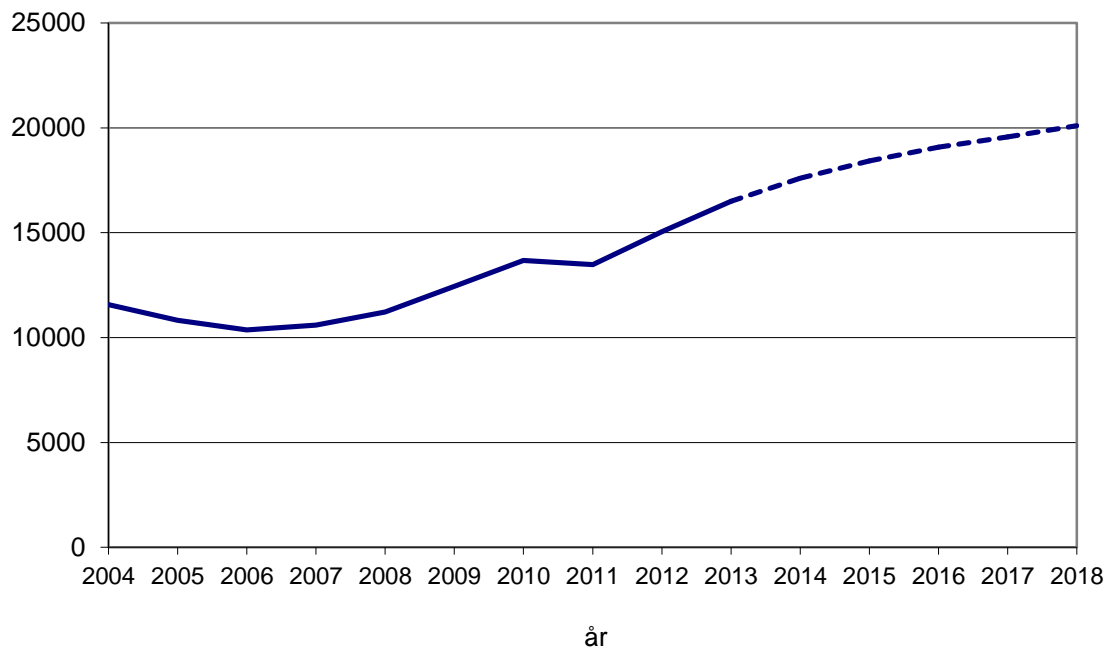
2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2014.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	694 900	727 500	761 200	787 400	822 400
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden	+200	+800	-700	-1 600	-2 400
Volym- och strukturförändringar	+16 000	+20 000	+23 700	+21 200	+18 500
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	711 100	748 300	784 200	807 000	838 500
Differens i 1000-tal kronor	+16 200	+20 800	+23 000	+19 600	+16 100
Differens i procent	+2,3	+2,9	+3,0	+2,5	+2,0

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosen för prisbasbeloppet har sänkts för åren 2015-2018 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Eftersom skälig levnadsnivå är knuten till prisbasbeloppet har denna förändring haft en sänkande effekt på utgiftsprognosen för 2015-2018.

Konjunkturinstitutets prognos för förändring av boendekostnadsindex avseende bostads- och hyresrätter är höjd för åren 2014-2015 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för åren 2014-2018.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Volym- och strukturförändringar

Antalet förmånstagare har justerats upp för åren 2014-2018 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Det är främst de som har höga belopp som beräknas bli fler.

Invandringen (asylskäl) har varit relativt hög under det senaste året vilket har en höjande effekt på antalet med ÄFS. Handläggningstiden inom äldreförsörjningsstöd har också minskat något under det senaste året. Det medför att förmånstagare snabbare beviljas ÄFS efter ansökan. Antalet har under det senaste året ökat mer än vad som tidigare har beräknats.

2014-05-05

2:1 Pensionsmyndigheten

Tabell 2:1.1 - Prognos anslag. Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor

2014	2015	2016	2017	2018
535 986	540 794	547 180	555 523	569 364

Analys

Prognosen för de förvaltningskostnader som belastar anslaget 2014 är oförändrad jämfört med den prognos som lämnades i budgetunderlaget i februari.

2018 beräknas de totala förvaltningskostnaderna nu till 1 443 miljoner kronor med prisuppräknning inkluderad. Detta är en marginell minskning (0,9 %) jämfört med föregående prognos bland annat till följd av uppdaterade framräkningsfaktorer. I 2014-års priser har förvaltningskostnaderna, såväl anslags- som totalnivån, en sjunkande trend från 2014 och framåt.

Anslagsöversikt

Av tabell 2:1.2 nedan framgår att prognostiserade kostnader ryms inom ramen för tillgängliga anslagsmedel för år 2014. Om Pensionsmyndigheten får ett medgivande om att använda även anslagssparandet över 3 procent från 2013 kommer det medföra att kostnadsprognosen för innevarande år höjs. Aktuell prognos innefattar inte kostnader för verksamhet som planerats utifrån ett medgivande om att nyttja anslagssparandet från 2013 fullt ut.

Tabell 2:1.2 - Anslagsöversikt 2014. Beloppen anges i 1000-tal kronor

Ingående överföringsbelopp	Anslag 2014	Tilldelade medel	Prognos för hela året	Årets över-/underskridande	Ändring från tilldelade medel	Högsta anslagskredit	Tillgängliga medel	Överskridande av anslagskredit
15 648	532 396	548 044	535 986	-3 590	12 058	15 972	564 016	0

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen som följer görs en jämförelse med den prognos som lämnades i budgetunderlaget. Minskningen för åren 2015-2018 jämfört med det prognostillfället utgörs av förändrade framräkningsfaktorer.

Tabell 2:1.3 - Prognosjämförelse. Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	535 986	542 687	550 394	560 042	574 637
Överföring till/från andra anslagsposter					
Ändrade makroekonomiska antaganden					
Volym- och strukturförändringar					
Ny regel					
Övrigt	0	-1 893	-3 214	-4 519	-5 273
Ny prognos	535 986	540 794	547 180	555 523	569 364
Differens i 1000-tal kronor	0	-1 893	-3 214	-4 519	-5 273
Differens i procent	0,0	-0,3	-0,6	-0,8	-0,9

De totala förvaltningskostnaderna

I de följande tabellerna redogörs för Pensionsmyndighetens prognos för de totala förvaltningskostnaderna samt fördelningen mellan de olika finansieringskällorna först i löpande priser (tabell 2:1.4), därefter i 2014-års priser (tabell 2:1.5).

Totala kostnader – löpande priser

Tabell 2:1.4 - Totala förvaltningskostnader Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Total förvaltningskostnad	1 353 073	1 361 267	1 380 612	1 405 026	1 442 570
Varav Anslagsmedel	535 986 39,6%	540 794 39,7%	547 180 39,6%	555 523 39,5%	569 364 39,5%
AP-fonderna	485 530 35,9%	486 153 35,7%	491 533 35,6%	498 663 35,5%	511 976 35,5%
Premiepensionsfonderna	331 557 24,5%	334 320 24,6%	341 899 24,8%	350 840 25,0%	361 230 25,0%

Analys

Vid framräkningen av kostnaderna för åren 2015-2018 tas hänsyn bland annat till makroekonomiska förutsättningar som erhålls från Konjunkturinstitutet. För förvaltningskostnaderna har Konjunkturinstitutets beräknade KPI beaktats samtidigt som vi gör en egen bedömning av löneutvecklingen på Pensionsmyndigheten. Eftersom Pensionsmyndighetens totala kostnader utgörs till drygt 40 procent av personalkostnader har bedömda löneökningar använts motsvarande denna andel och resterande andel av framräkningen har utgjorts av KPI från Konjunkturinstitutets beräkningar.

För fördelningen av kostnader mellan de tre finansieringskällorna används Pensionsmyndighetens modell för kostnadsfördelning. Utifrån analys av verksamhetsplaner och prognoser för de kommande åren beräknas procentsatser för fördelning från och med 2014 och framåt. Denna kostnadsfördelning återspeglas i beräkningarna i utgiftsprognoserna och beräknade procentsatser framgår av tabellen ovan.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Trenden vad gäller kostnadsfördelningen har sedan myndighetsstarten pekat mot att AP-fondernas andel av finansieringen minskar på bekostnad av premiepensionssystemet. En anledning till detta är att avskrivningarna hos Försäkringskassan av de it-stöd som togs fram i samband med pensionsreformen, som till övervägande del finansieras via AP-fonderna, blir i stort sett slutavskrivna under 2015 samtidigt som våra övriga it-stöd, inklusive driften av dessa, belastar samtliga finansieringskällor med en mer jämn fördelning.

Att inte anslagsfinansieringen påverkas på samma sätt som finansieringen via premiepensionssystemet beror på att premiepensionssystemet hela tiden växer i omfattning vad gäller antal sparare, förvaltad kapital, antal pensionärer och belopp som betalas ut. För inkomst- och tilläggspension (AP-fonderna) är volymerna relativt oförändrade medan garantipensionen (anslag) visar på minskade volymer framöver.

Anslagsfinansieringens andel beräknas minska från 2013 till 2014 eftersom satsningen på konsumentuppdraget/strategin för pensionsprognos till alla endast till mycket liten andel finansieras via anslagsmedel. Andelen för de övriga finansieringskällorna ökar då.

Totala kostnader – 2014-års priser

För att tydligare visa på vilka delar av verksamheten som ökar respektive minskar i kostnad görs ytterligare analys av de totala förvaltningskostnaderna nedan där prognostiserade förvaltningskostnader anges i fasta priser.

Tabell 2:1.5 - Totala förvaltningskostnader Beloppen i 2014-års priser, 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Total förvaltningskostnad	1 353 073	1 339 073	1 333 273	1 329 273	1 329 273
Varav Anslagsmedel	535 986	531 977	528 418	525 572	524 647
AP-fonderna	485 530	478 227	474 679	471 777	471 767
Premiepensionsfonderna	331 557	328 869	330 176	331 924	332 860

Analys

Nivåhöjningen av den totala förvaltningskostnaden 2014 (1 258 mnkr 2013) kommer av satsningarna kring konsumentuppdraget och strategin för pensionsprognos till alla samt den intensiva utvecklingstakten med bland annat automatiseringar av handläggningsprocesserna. Under hela perioden beräknas det ske en kostnadsförskjutning till följd av det pågående utvecklingsarbetet. Denna förskjutning sker från ärendehandläggning till informationsuppdrag samt till kostnader för drift och förvaltning av it-system.

Utvecklingstakten medför också att kostnaderna för avskrivningar successivt ökar under perioden. Budgetmässigt motverkar vi detta med sänkta lokalkostnader, minskad andel konsulter inom it och kundservice, och sänkta kostnader i samarbetet med Försäkringskassan. Sammantaget ger dessa förändringar en kostnadsminskning 2015 och en relativt jämn kostnadsnivå åren därefter.

2014-05-05

Räntekontokredit (enligt 7 kap 4 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens räntekontokredit är avsedd för såväl skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet som kreditutrymme för förvaltningskostnader som innefattar de tre finansieringskällorna. Räntekontokrediten för Pensionsmyndigheten täcker därmed fyra delar. Förvaltningskostnader som finansieras via premiepensionssystemet ökar belastningen av den ackumulerade räntekontokrediten med ca 25 miljoner kronor månatligen fram till den månad då det faktiska avgiftsuttaget görs från premiepensionsspararnas konton. 2014 är avgiftsuttaget planerat till den 9-11 maj.

Krediterna för administrationskostnader finansierade via anslag och AP-fondsmedel används endast om behov skulle uppstå. Detta har ännu ej skett.

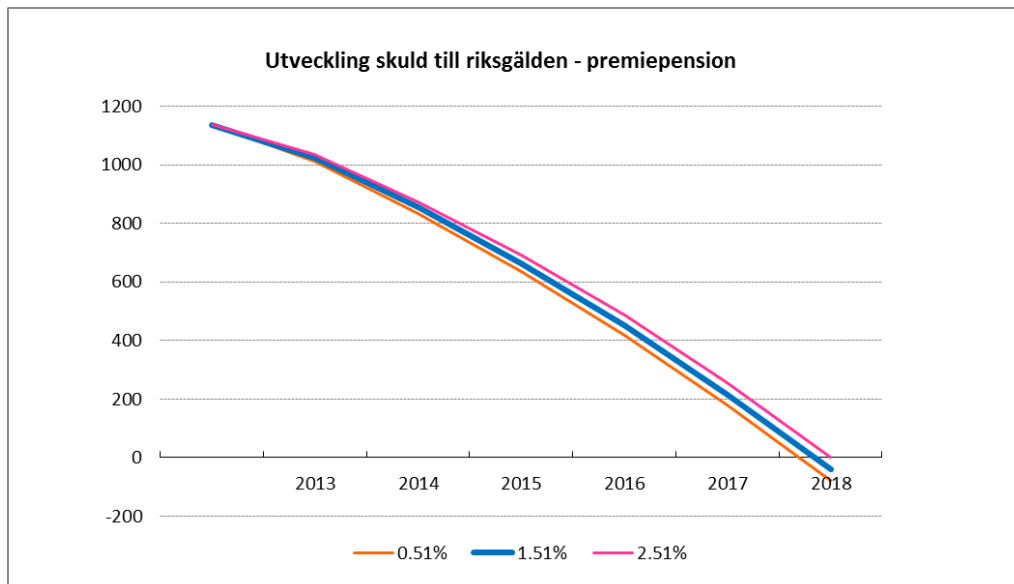
Nedan redovisas den ackumulerade skulden till Riksgälden avseende räntekontokredit vid utgången av respektive år till den del den avser uppbyggnaden av premiepensionssystemet.

Tabell 2:1.6 - Skuldprognos avseende uppbyggnaden av premiepensionssystemet.

Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor

År	2014	2015	2016	2017	2018
Belopp tkr	853 785	662 950	451 098	215 997	0

Följande diagram visar en prognos över skuldens utveckling fram till år 2018 då den ska vara helt återbetald.

De tre kurvorna i diagrammet illustrerar ackumulerad skuld vid olika antaganden om räntans storlek för de lån som finns hos Riksgälden. Nuvarande genomsnittlig ränta är 1,51 % (rörliga och bundna lån).

Analys

Skulden för uppbyggnaden av premiepensionssystemet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan generationerna och vara återbetalad 2018. Som underlag för detta finns en modell där beräknade avgifter matchar kostnader och amorteringar. Storleken på de årliga amorteringarna är främst beroende på värdet på pensionsspararnas tillgångar. Diagrammet ovan visar att skulden är återbetalad 2018 med angivna förutsättningar.

Särskild kredit (enligt 7 kap 6 § budgetlagen)

För att klara likviditetsbehovet i fondhandeln behövs en särskild kredit. Krediten har sedan myndighetsstarten 2010 uppgått till 9 000 miljoner kronor. Från 2014 har krediten sänkts till 8 000 miljoner kronor. Pensionsmyndigheten arbetar med en fördjupad analys av vilket kreditutrymme som behövs för fondhandeln framöver. Av arbetsmaterialet framgår i dagsläget två alternativa synsätt på krediten. Antingen fastställs en servicenivå för spararnas fondbyten som med rimlig säkerhet kan uppnås med en viss kreditnivå. Aktuella beräkningar visar till exempel att systemet klarar att 10 procent av spararna begär ett fondbyte samma vecka och att bytet påbörjas inom fem dagar om kreditnivån kvarstår på 8 000 miljoner kronor. En alternativ lösning är att sänka kreditnivån kraftigt, men samtidigt införa möjligheten att höja krediten med kort varsel.

Analys

Under 2013 nyttjades krediten som mest under en enskild dag med cirka 1 239 miljoner kronor (2013-09-26) och under 2012 var motsvarande belopp 4 435 miljoner kronor (2012-07-04). Behovet av den särskilda krediten är beroende av antalet fondbyten, pensionsspararnas behållning och i vilka fonder som handel sker. Användningen av kreditramen ökade successivt fram till 2011 då krediten en enskild dag nyttjades med 7 225 miljoner kronor strax före möjligheten för förvaltningsbolag att göra automatiska massfondbyten stoppades. Även om förvaltningsbolagens möjlighet att genomföra många samtidigt fondbyten för sina kunder stoppats kan fortfarande stor belastning av krediten komma att förekomma.

Historiskt har det visat sig att då osäkerhet råder på finansmarknaden, till exempel vid kraftig börsnedgång, ökar fondbytena och därmed belastningen av krediten oavsett om förvaltningsbolag är inblandade eller inte. På lång sikt, i takt med att premiepensionssystemet växer och det totala förvaltade kapital som kan bli föremål för fondbyten successivt ökar, stiger användningen av den särskilda krediten.

Från den 21 februari 2014 har Pensionsmyndigheten tagit bort möjligheten att göra fondbyten vid inloggning med pinkod. Alla byten framöver sker nu via inloggning med e-legitimation (via dator eller mobil) eller via blankett. Syftet med att ta bort inloggning med pinkod för fondbyten är att öka säkerheten för pensionssparare och pensionärer enligt myndighetens säkerhetsstrategi. Vi kommer att följa hur denna begränsning slår på antalet fondbyten och användningen av den särskilda krediten.

2014-05-05

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

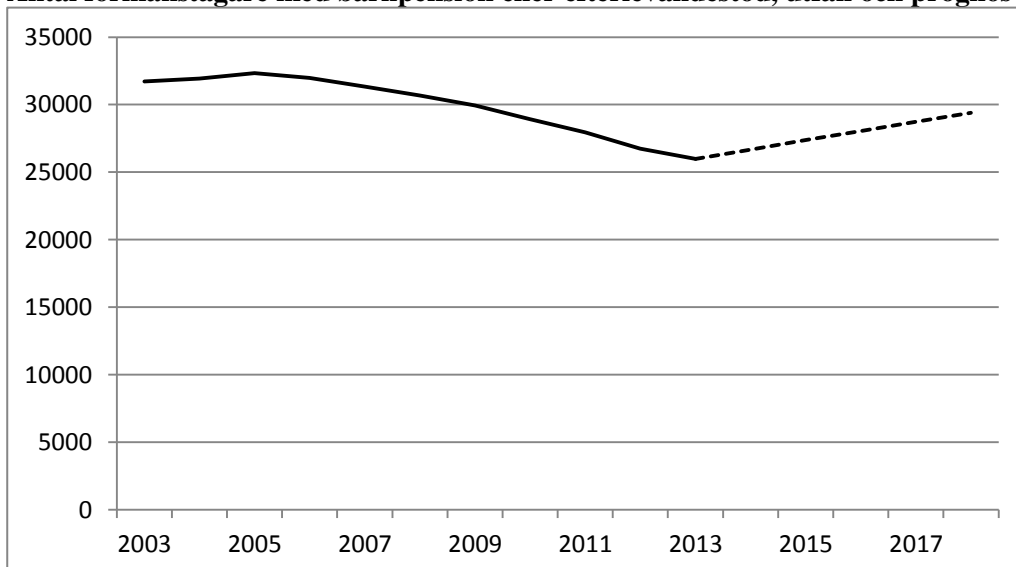
2014	2015	2016	2017	2018
858 400	863 200	880 900	908 800	939 900

Analys

För år 2014 beräknas att utgifterna för barnpension blir 707 miljoner kronor och att utgifterna för efterlevandestöd blir 151 miljoner kronor.

Antalet pensionstagare med barnpension eller efterlevandestöd har minskat under ganska många år. För barnpension beräknas att minskningen fortsätter till 2017. Det beräknas däremot att antalet efterlevandestöd börjar öka från och med 2014. Med anledning av det oroliga läget i bl.a. Syren har invandringen ökat relativt kraftigt under de senaste åren. De barn som invandrar hit och vars ena eller båda föräldrar har avlidit har rätt att få efterlevandestöd. Antalet ansökningar om efterlevandestöd fördubblades i stort sett 2013 jämfört med 2012. Dessutom ökar beviljandefrekvensen för internationella ärenden som en följd av ändrad tillämpning. Även för det totala antalet förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd beräknas vändningen komma i år på grund av den kraftiga ökningen av antalet efterlevandestöd. Det framgår av nedanstående diagram.

Antal förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Medelbeloppet för barnpension påverkas av inkomstindex. Inkomstindex ökade med 0,5 procent år 2014 vilket innebär att en inkomstgrundad barnpension räknades ned med ungefär 1,1 procent vid årsskiftet. Medelbeloppet för barnpension beräknas dock minska med 2,5 procent mellan 2013 och 2014. Även för 2015 beräknas att medel-

2014-05-05

beloppet kommer att minska något, för åren därefter beräknas att det kommer att öka. Eftersom nybeviljade barnpensioner i genomsnitt är lägre än de som finns i beståndet beräknas att ökningstakten för medelbeloppet blir måttlig. Medelbeloppet för barnpension beräknas bli 31 700 kronor år 2014 och 32 800 kronor år 2018.

Medelbeloppet för efterlevandestöd, som främst påverkas av prisbasbeloppet, beräknas bli 14 300 år 2014 och 16 300 år 2018. Orsaken till den relativt kraftiga ökningen är att andelen efterlevandestöd som inte är samordnade med barnpension beräknas öka. En större andel av efterlevandestöden beräknas således vara oreducerade. Detta medför att medelbeloppet för efterlevandestöd ökar.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2014.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	838 800	836 500	850 500	871 800	894 700
Överföring till/från andra anslag					
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	-3 700	-8 000	-9 000	-8 800
Volym- och strukturförändringar	+19 600	+ 30 400	+38 400	+46 000	+54 000
Ny regel					
Övrigt					
Ny prognos	858 400	863 200	880 900	908 800	939 900
Differens i 1000-tal kronor	+19 600	+26 700	+30 400	+37 000	+45 200
Differens i procent	+2,3	+3,2	+3,6	+4,2	+5,1

Ändrade makroekonomiska antaganden

Både prognosen för inkomstindexet och prisbasbeloppet har sänkts för åren 2015 – 2018 jämfört med budgetunderlaget.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för antalet efterlevandestöd har höjts kraftigt. I budgetunderlaget antog vi att antalet nybeviljade efterlevandestöd skulle bli ungefär 500 fler per år jämfört med tidigare nivå eftersom antalet ansökningar av efterlevandestöd har ökat kraftigt. Vi räknar nu med en betydligt större effekt, ungefär 1 300 fler nybeviljade efterlevandestöd per år jämfört med tidigare nivå. Orsaken är den kraftiga ökningen av andelen bifall som beror på att myndigheten har lagt om tillämpningen. Tidigare skulle ett barn bifalla som visade att föräldern var död och att barnet var släkt med den avlidne. Om det inte gick att få fram ett sådant intyg beviljades barnet ofta underhållsstöd från Försäkringskassan i stället. Den förändrade tillämpningen innebär att myndigheten gör en bedömning av uppgifter som är lämnade på heder och samvete. Det betyder att ett lägre beviskrav tillämpas än tidigare och orsaken till det är bland annat praxis från Högsta förvaltningsdomstolen. Det resulterar i kortare handläggningstider. Den förändrade tillämpningen medför att färre underhållsstöd kommer att beviljas i motsvarande mån.

2014-05-05

Även prognosen för medelbeloppet för efterlevandestöd har höjts eftersom en större andel av efterlevandestöden beräknas vara oreducerade. Dessutom har faktorn för retroaktiva utbetalningar för efterlevandestöd höjts, framför allt för de närmaste åren.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	6 732 310 ¹	6 917 263	7 287 500	7 605 800	7 646 400
Preliminär avgift	6 177 605	-	-		
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	554 705	229 663	314 200	301 900	-
Prognostiserad avgift för respektive år	6 472 900	6 687 600	6 973 300	7 303 900	7 646 400

1 Fastställt av riksdag eller regering.

Anslaget omfattar statliga ålderspensionsavgifter för barnår rätt till personer med barn under 5 år (adoptivbarn utgör ett undantag och pensionsrätten för dem beräknas från det datum när föräldern/föräldrarna får omvårdnaden vilket kan leda till att barnets ålder förskjuts till 10-års-åldern).

Den statliga ålderspensionsavgiften består av två delar: preliminär avgift som baseras på den beräknade pensionsrätten för barnår och ett regleringsbelopp som täcker avvikelser mellan det preliminära belopp som tagits ut och faktisk avgift. Regleringen äger rum tre år efter det att det preliminära beloppet tas ut.

Analys

För försäkrad förälder till små barn i åldern 0-4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-årsåldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Prognosen påverkas dels av antalsutvecklingen av barn huvudsakligen i åldern 0-4 år, dels av utvecklingen av medelbelopp som beräknas i de olika beräkningsalternativen. Medelbeloppen påverkas i sin tur av timlöneutvecklingen, inkomstbasbeloppets utveckling och utvecklingen av den pensionsgrundande inkomsten.

Anslagsbeloppet år 2014 är 6 732 miljoner kronor inklusive ett regleringsbelopp på 555 miljoner kronor. För år 2015 beräknas anslagsbelastningen bli 6 917 miljoner kronor inklusive ett regleringsbelopp på 230 miljoner kronor. År 2016 beräknas anslaget uppgå till 7 288 miljoner kronor. Anslagsbelastningen år 2017 växer i takt med löneutvecklingen, drygt 3 procent årligen och ökningen av antalet barn i ålder 0-4 år på cirka 1,5 procent.

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2014.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	6 974 600	7 367 900	7 716 400	7 678 000
Överföring till/från andra anslag	–	–	–	–
Ändrade makroekonomiska antaganden	-20 364	-25 451	-22 990	-9 803
Volym- och strukturförändringar	-35 036	-38 749	-42 910	-21 797
Ny regel	–	–	–	–
Ändrat regleringsbelopp avseende tre år tidigare	-1 937	-16 200	-44 700	0
Ny prognos	6 917 263	7 287 500	7 605 800	7 646 400
Differens i 1000-tal kronor	-57 337	-80 400	-110 600	-31 600
Differens i procent	-0,8%	-1,1%	-1,4%	-0,4%

Ändrade makroekonomiska antaganden

Antaganden om sänkta inkomstbasbelopp åren 2015 -2018 och en något lägre ökning av timlönen har en sänkande effekt på anslagsbelastningen.

Volym- och strukturförändringar

Enligt den nya befolkningsprognosen blir det för åren 2015-2018 ett något lägre antal barn jämfört med tidigare prognos som leder till att antalet familjer med pensionsrätt för barnår blir något färre åren 2015-2018.

Ändrat regleringsbelopp avseende tre år tidigare

Antaganden om minskade utgifter för barnårsrätten medför minskningar av regleringsbeloppen åren 2015 -2017.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Prognos. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Pensioner från AP-fonderna	255 044 000	265 274 000	286 328 000	306 642 000	319 467 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	2 817 000	2 716 000	2 953 000	3 015 000	3 099 000
Summa under utgiftstaket	257 861 000	267 990 000	289 281 000	309 657 000	322 566 000
Premiepensioner	4 694 000	5 432 000	6 623 000	8 011 000	9 611 000
Summa ålderspensionssystemet	262 555 000	273 422 000	295 904 000	317 668 000	332 177 000

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, dvs. förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader, förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket m.fl. ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statens budget. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader m.m. redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Analys

Utgifterna för de inkomstgrundade pensionsförmånerna ökade med 19 miljarder kronor år 2013. År 2014 beräknas utgifterna endast öka med 2 miljarder kronor och 2015 med 11 miljarder kronor. Under perioden 2016 – 2018 beräknas utgifterna öka med 19 miljarder kronor per år i genomsnitt. Variationerna förklaras i huvudsak av indexeringen av pensionerna, se avsnittet Prognoser för inkomstindex och balanstal.

Frånsett de variationer som orsakas av indexeringen ökar utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna. Utgiftsökningen beror främst på ett ökat antal ålderspensionärer och att en allt större andel av pensionärerna har inkomstgrundad ålderspension.

Antalet med inkomstgrundad ålderspension kan beräknas som summan av antalet tilläggspensioner för födda 1937 eller tidigare och antalet inkomstpensioner. Då bortses från dem som endast har premiepension. De har inte pension som sin primära inkomstkälla utan tar ut premiepension för att få tillgång till rabatter, t.ex. på kommunala färdmedel. I december 2013 var antalet med inkomstgrundad pension enligt denna definition 1 949 000. Det beräknas att detta antal har vuxit till 2 169 000 i december 2018.

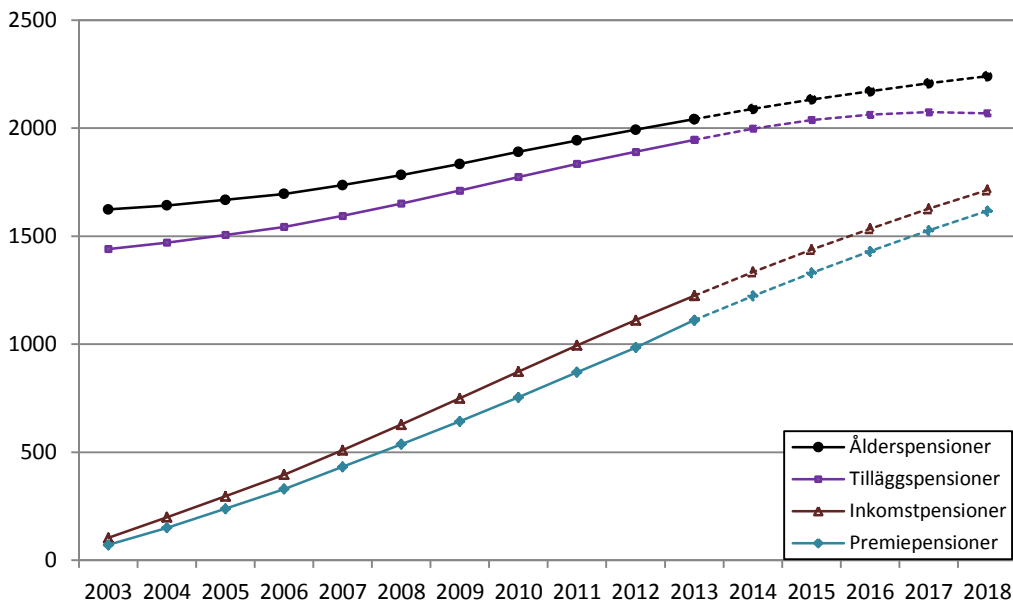
Antalet tilläggspensioner var 1 946 000 i december 2013 och beräknas vara 2 069 000 i december 2018. De som fyller 61 år från och med 2015 har inte rätt till någon tilläggspension.

Antalet inkomstpensioner var 1 225 000 i december 2013 och beräknas vara 1 713 000 i december 2018. Orsaken till den kraftiga ökningen är att allt fler födelseårgångar får rätt till denna förmån.

Antalet premiepensioner är färre än antalet inkomstpensioner trots att ungefär 11 000 personer endast har premiepension. De flesta av dem som endast har premiepension är yngre än 65 år. I december 2013 var det ungefär 110 000 pensionärer över 65 år som hade inkomstpension men ingen premiepension. En del av dem som har inkomstpension men ingen premiepension har inte heller rätt till premiepension eftersom premiepensionsrätter inte kunde tjänas in före 1995. Antalet premiepensioner, exklusive premiepensioner till efterlevande, var 1 112 000 i december 2013 och beräknas vara 1 616 000 i december 2018.

Diagrammet nedan visar hur antalet ålderspensioner (inklusive personer med endast garantipension) har utvecklats sedan 2003 och hur antalet beräknas fortsätta att öka. Dessutom redovisas utvecklingen för de olika inkomstgrundade ålderspensionsförmånerna.

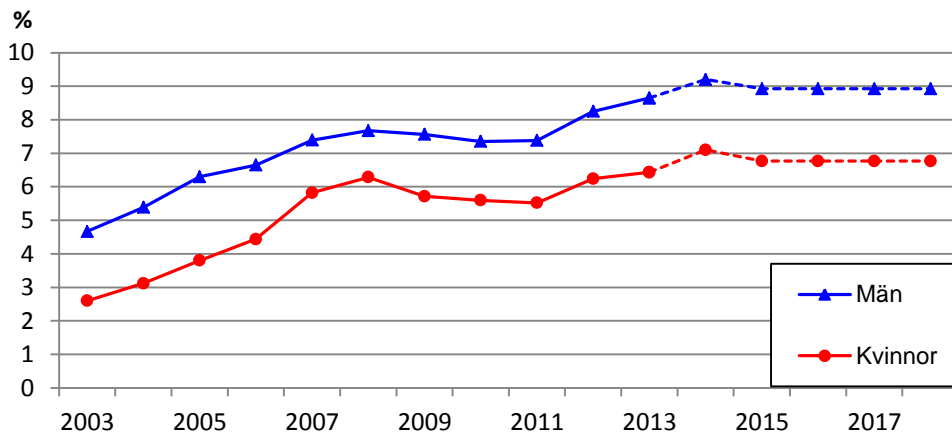
Antal ålderspensioner samt antal tilläggs- och premiepensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, 1 000-tal

Mellan 2002 och 2008 ökade antalet med tidigt uttag av ålderspension kraftigt. År 2009 skedde dock en uppbromsning av ökningstakten. Antalet och andelen 61-åringar med inkomstpension blev lägre 2009 jämfört med 2008. Mellan 2009 och 2011 sjönk denna andel ytterligare något. Antalet inkomstpensioner under 65 år ökade ändå dessa år eftersom antalet 63- och 64-åringar med inkomstpension ökade relativt kraftigt. Under 2012 och 2013 ökade andelen 61-åringar med tidigt uttag igen. Utvecklingen under de första fyra månaderna 2014 tyder på en fortsatt ökning i år.

Följande diagram visar hur andelen 61-åringar med inkomstpension har utvecklats och vilka antaganden som har gjorts för kommande år. Dessa antaganden har stor inverkan på prognosen över det totala antalet med tidigt uttag. För åren efter 2014 antas att andelen blir något lägre än för 2014. Detta är dock ett osäkert antagande.

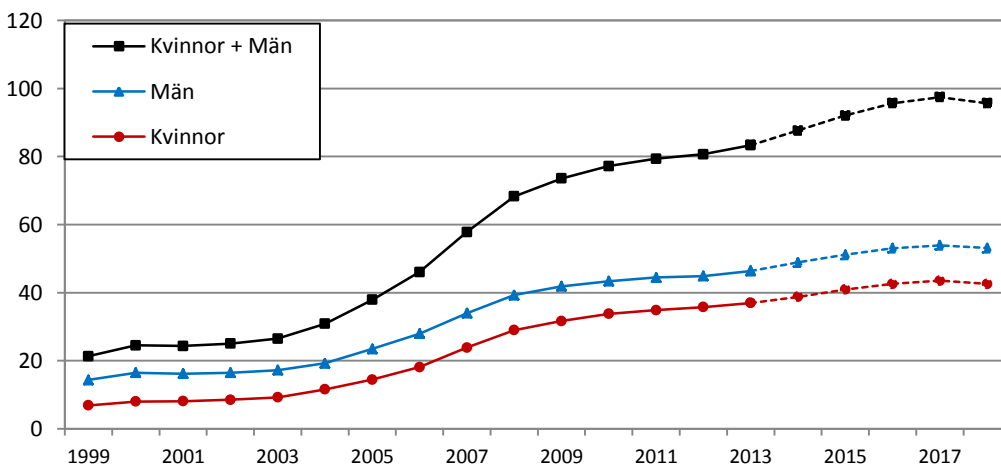
Andel 61-åringar med inkomstpension, % (bas: antal 61-åringar i befolkningen)

Det kan finnas flera skäl till att en person väljer att ta ut sin ålderspension före 65 års ålder. I vårt budgetunderlag redovisade vi ett antal sådana skäl. Eftersom det finns många olika orsaker att ta ut sin ålderspension tidigt är det svårt att bedöma utvecklingen på längre sikt. Pensioneringsbeteendet kan till exempel påverkas av konjunkturförändringar, eventuell balansering av inkomstpensionerna och regeländringar inom till exempel skattelagstiftningen, sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. En konjunkturedgång kan påverka pensioneringsbeteendet på olika sätt. Fler arbetslösa kan medföra att fler väljer tidigt uttag av ålderspension. Å andra sidan kan den ökade osäkerheten medföra att färre väljer att sluta förvärvsarbeta ”i förtid” och att färre väljer att ta ut sin ålderspension för att placera pensionsbeloppet i kapitalförsäkringar eller på annat sätt.

Det diagram som följer visar antal inkomstpensioner (före 2004 tilläggspensioner) i åldern 61 – 64 år sedan 1999 samt en prognos till 2018. Jämfört med budgetunderlaget har prognosen höjts.

Antal personer i december med inkomstpension (före 2004 tilläggspension) i åldern 61 – 64 år, 1 000-tal

Antalet personer som senarelägger pensionsuttaget till efter 65 år ökade kraftigt under 00-talet men har ökat i betydligt långsammare takt de senaste åren. Det är färre personer som tar sent uttag än tidigt uttag av ålderspension. De flesta som väljer sent

2014-05-05

Dok.bet.

Version

Dnr/ref.

VER 2014-2

uttag skjuter bara upp pensionsuttaget något eller några år medan antalet nybeviljade ålderspensioner med tidigt uttag är relativt jämnt fördelat mellan 61 och 64 år. Därför har tidigt uttag större effekt på utgifterna än sent uttag.

Medelbeloppen för inkomstpension och premiepension beräknas öka kraftigt, vilket bland annat beror på tjugondelsinfasningen av dessa förmåner. Medelbeloppet för inkomstpension påverkas också av indexering. Medelbeloppet för premiepension ökar beroende på att nya ålderspensionärer har kunnat arbeta in premiepensionsrätt under fler år än tidigare födelseårgångar. Medelbeloppet för premiepension påverkas även av börsutvecklingen med mera. Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka med mellan 4 och 11 procent per år 2014 – 2018. Medelbeloppet för egen premiepension ökar med mellan 6 och 24 procent per år enligt beräkningen.

Medelbeloppet för tilläggspension beräknas minska de flesta åren eftersom denna förmån är under långsam avveckling.

År 2014 beräknas 68,1 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 30,1 procent av inkomstpension och 1,8 procent av premiepension. År 2018 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat till 53,4 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 43,7 procent av utbetalningarna och premiepension 2,9 procent. Under hela prognosperioden kommer således tilläggspension att stå för merparten av utgifterna för inkomstgrundad ålderspension. Detta beror på att personer födda 1937 eller tidigare bara har rätt till denna förmån och att de som är födda något av åren 1938 – 1953 också har rätt till tilläggspension, dock i minskande omfattning.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i februari 2014.

Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2014	2015	2016	2017	2018
Föregående prognosbelopp	262 481 000	274 394 000	298 572 000	319 378 000	333 154 000
Varav utgifter under utgiftstaket	257 805 000	269 089 000	292 121 000	311 598 000	323 763 000
Ändrade makroekonomiska antaganden	0	-1 278 000	-3 408 000	-2 967 000	-2 377 000
Volym- och strukturförändringar	+52 000	+257 000	+566 000	+1 031 000	+1 187 000
Ny regel	-	-	-	-	-
Förändring av överföringar till EG	0	0	0	0	+1 000
Förändring av administrationskostnader	+4 000	-78 000	+2 000	-5 000	-8 000
Ny prognos utgifter under utgiftstaket	257 861 000	267 990 000	289 281 000	309 657 000	322 566 000
Förändrad prognos för premiepensioner	+18 000	+127 000	+172 000	+231 000	+220 000
Ny prognos	262 555 000	273 422 000	295 904 000	317 668 000	332 177 000
Differens i 1000-tal kronor	+74 000	-972 000	-2 668 000	-1 710 000	-977 000
Differens i procent	+0,0	-0,4	-0,9	-0,5	-0,3

Ändrade makroekonomiska antaganden

Inkomstpension och tilläggspension påverkas främst av inkomstindex. Om balanseringen är aktiverad påverkas dessa pensioner av balansindex i stället för

2014-05-05

inkomstindex. Enligt prognosen följer pensionerna balansindex till och med 2016, därefter inkomstindex. Tilläggs pension påverkas även av prisbasbeloppet.

Jämfört med budgetunderlaget har prognosen sänkts för 2015 – 2018 för både inkomstindex och prisbasbeloppet. För 2015 och 2016 har prognosen sänkts för balansindex, för 2017 finns det inget balansindex enligt beräkningen och inte heller 2018 finns det något balansindex enligt denna prognos, däremot enligt prognosen i budgetunderlaget. Inkomstindex för 2018 beräknas bli lägre jämfört med balansindex i budgetunderlaget.

Volym- och strukturförändringar

Prognosen för antalet med tidigt uttag har höjts.

Förändring för överföringar till EG

Prognosen för överföringar till EG:s tjänstepensionssystem är i stort sett oförändrad.

Förändring för administrationskostnader

Prognosen för AP-fondernas kostnadsersättningar har sänkts relativt kraftigt för 2015. I övrigt är prognosförändringarna ganska små.

Förändrad prognos för premiepensioner

Prognosen för antalet premiepensioner har höjts eftersom prognosen för antalet med tidigt uttag har höjts. Prognosen för medelbeloppet för premiepension har också höjts, vilket främst beror på att beräkningsantagandet för aktiekursernas utveckling under 2014 har höjts.

2014-05-05

Medelpensioneringsålder och utträdesålder

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2014 ska Pensionsmyndigheten senast den 5 maj 2014 redovisa genomsnittsålder för uttag av pension.

Inom det allmänna pensionssystemet är pensionsåldern flexibel. Inkomstpensionen kan tas ut tidigast från 61 år och det finns ingen borte gräns för när den kan tas ut. Garantipension kan tidigast tas ut från 65 år. Sjukersättning och många andra socialförsäkringar upphör vid 65 år och de som har dessa förmåner tar därför ofta ut sin ålderspension vid 65 år.

Det finns flera olika sätt att definiera och beräkna genomsnittsålder för uttag av pension, ofta kallat faktisk pensionsålder. Pensionsålder kan definieras som den ålder då en person utträder ur arbetsmarknaden eller den ålder då en person beviljas eller börjar ta ut en pensionsförmån. Vi har valt att kalla det förstnämnda för *utträdesålder* och det sistnämnda för *pensioneringsålder*. Det kan ibland vara lämpligt att även betrakta sjukersättning som en pensionsförmån. Därmed blir det bättre överensstämmelse mellan utträdesålder och pensioneringsålder. En nedsatt arbetsförmåga av medicinska skäl som resulterar i sjukersättning är ett vanligt skäl till att en person i förtid lämnar arbetsmarknaden.

Pensionsmyndigheten publicerar varje år fyra mått för att belysa pensionering, dels förväntad utträdesålder och dels tre olika mått för så kallad medelpensioneringsålder. Medelpensioneringsålder I kan även kallas medelålder för uttag av ålderspension. Medelpensioneringsålder II inkluderar sjukersättning (från 30 års ålder). Medelpensioneringsålder III inkluderar också sjukersättning men den nedre åldersgränsens har satts till 50 år. Därmed är det bättre överensstämmelse med förväntad utträdesålder som också har denna åldersgräns.

Medelpensioneringsålder I har beräknats till 64,5, medelpensionsålder II till 62,3 och medelpensioneringsålder III till 63,9 för år 2013. Förändringarna från 2012 för medelpensioneringsålder I och III är små. Medelpensioneringsålder II har minskat.

Utträdesåldern har beräknats till 63,6 för år 2013, en liten uppgång jämfört med 2012.

Medelpensioneringsålder

Definition

De tre olika måtten som gemensamt kallas medelpensioneringsålder är mått för genomsnittlig pensioneringsålder efter det att en justering har gjorts så att måtten inte påverkas av att olika födelseårgångar är olika stora. De som endast har premiepension betraktas inte som ålderspensionärer vid beräkningarna. De ålderspensionsförmåner som beaktas är således inkomstpension/tilläggs pension och garantipension.

2014-05-05

I måtten medelpensioneringsålder II och III ingår även sjukersättning. En persons pensioneringsålder definieras i dessa fall som den ålder då han eller hon får sjukersättning eller påbörjar sitt uttag av ålderspension och inte hade sjukersättning dessförinnan. Vid beräkningen väljs en nedre åldersgräns. Två åldersgränser tillämpas, 30 år respektive 50 år. Vid beräkningen bortses från dem som hade sjukersättning eller aktivitetsersättning dessförinnan.

Personer som endast har tjänstepension eller en privat pensionsförsäkring ingår inte i måtten. Det är först när de får ålderspension eller sjukersättning från socialförsäkringen som de betraktas som ”pensionärer”. Andra pensionsförmåner, som till exempel efterlevandepension, ingår inte i beräkningarna.

De olika måtten för medelpensioneringsålder mäter *inte* vid vilken tidpunkt personer slutar att förvärvsarbeta. Det är till exempel tillåtet att ta ut hel ålderspension och fortfarande förvärvsarbeta.

Både ålderspension och sjukersättning kan utges i olika nivåer, hel, $\frac{3}{4}$, halv och $\frac{1}{4}$. Övergångsvis finns också nivån $\frac{2}{3}$ för sjukersättning. Vid beräkningen över medelpensioneringsålder tas hänsyn till de olika nivåerna. Om en person får halv sjukersättning vid 55 års ålder betraktas detta som en ”halv” pensionering. Om en person som tidigare har haft halv sjukersättning får hel sjukersättning vid till exempel 60 års ålder betraktas också detta som en halv pensionering.

Om en person med sjukersättning blir rehabiliterad och inte längre får sjukersättning betraktas detta i beräkningarna som en negativ pensionering. Om en person med ålderspension väljer att upphöra med pensionsuttaget betraktas detta i beräkningen också som en negativ pensionering.

Måtten för medelpensioneringsålder kan påverkas av regeländringar eller administrativa förändringar, till exempel ändrade genomströmningstider för pensionsärenden. I vissa situationer kan det dock vara olämpligt att låta måtten påverkas av en regeländring. Måtten bör belysa förändrade ”pensioneringsbeteenden”. En regeländring kan initialt eller under några övergångsår medföra att måtten påverkas på ett sätt som inte är önskvärt och ge orimliga resultat. I sådana fall kan de formler som används för att beräkna måtten behöva justeras.

År 2008 genomfördes flera regeländringar som påverkade sjukersättningen. Bland annat togs tidsbegränsad sjukersättning bort från och med 1 juli 2008. Övergångsregler medför att denna regeländring fick successivt genomslag under några år. År 2008 och 2009 påverkades medelpensioneringsålder II och III påtagligt av detta när de beräknades med den metod som använts tidigare. Indragningar av tidsbegränsad sjukersättning har medfört att ovanligt många har ”rehabiliterats” vilket i måtten har betraktats som negativa pensioneringar. De medelpensioneringsåldrar som räknades fram för framför allt 2009 med tidigare formler var av det skälet inte rimliga. Därför har definitionen av medelpensioneringsålder II och III förändrats. Från och med 2008 betraktas inte längre tidsbegränsad sjukersättning som ”pension” när måtten beräknas.

Resultat

Tabellerna om medelpensioneringsålder börjar 2005. För tidigare år (från och med 1998) finns uppgifter i en motsvarande rapport från 2013, se följande länk:

<http://www.pensionsmyndigheten.se/6104.html>

Medelpensioneringsålder I (medelålder för uttag av ålderspension)

	Kvinnor	Män	Kvinnor och män
2005	64,8	64,7	64,8
2006	64,8	64,7	64,7
2007	64,7	64,5	64,6
2008	64,7	64,6	64,7
2009	64,7	64,6	64,6
2010	64,7	64,6	64,7
2011	64,7	64,6	64,6
2012	64,6	64,5	64,6
2013	64,6	64,5	64,5

Medelpensioneringsålder I är något lägre än 65 år, något högre för kvinnor än för män. Orsaken till att medelpensioneringsålder I är lägre än 65 år är att det är vanligare med uttag före 65 års ålder än sent uttag av pension. Tidigt uttag är vanligare bland män än bland kvinnor.

Det finns en svag tendens att medelpensioneringsålder I minskar. Både antalet personer med tidigt uttag och antalet personer som senarelägger pensionsuttaget har dock ökat, det framgår av följande tre tabeller. De visar hur stor andel i olika årskullar som beviljas ålderspension fördelat på vid vilken ålder uttaget påbörjas.

Andel* som nybeviljats allmän pension i åldrarna 61 – 71 år, procent

Års- kull	Uttagsålder, år										
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
1938	3,6	2,3	2,3	2,1	77,3	4,1	3,2	0,8	0,3	0,3	0,1
1939	3,9	1,9	2,1	2,3	75,6	6,5	2,3	0,8	0,3	0,3	0,2
1940	3,0	2,1	2,5	3,1	75,9	5,0	2,6	0,8	0,4	0,5	0,2
1941	2,9	2,2	3,0	3,7	73,2	6,3	2,8	0,8	0,5	0,4	0,2
1942	3,4	2,9	3,4	3,9	70,9	6,2	3,4	1,2	0,5	0,4	0,1
1943	4,0	3,1	3,6	5,3	66,4	7,1	4,4	1,2	0,4	0,5	
1944	4,7	3,4	4,7	5,9	63,2	7,9	4,0	1,1	0,5		
1945	5,1	4,2	5,3	6,1	61,7	7,2	4,0	1,3			
1946	6,0	4,8	5,5	6,7	59,4	6,7	4,3				
1947	6,4	4,7	6,0	7,5	57,2	7,0					
1948	6,1	5,0	6,7	7,9	55,4						
1949	5,9	5,5	7,0	8,8							
1950	5,9	5,5	7,8								
1951	6,6	6,4									
1952	6,9										

*Andelarna avser nya pensionärer i relation till möjliga pensionärer i december 2013. Åldrarna avser åldern 31 december aktuellt år som pensionären tog ut sin inkomstpension/garantipension

Som framgår av tabellen ovan minskar andelen som påbörjar sitt pensionsuttag vid 65 år. Både andelen som påbörjar uttaget före 65 år och efter 65 år har ökat de flesta åren. Andelen som påbörjade uttaget vid 61 års ålder ökade ganska kraftigt 2012 och 2013. År 2012 ökade andelen från 5,9 till 6,6 procent och år 2013 ökade andelen ytterligare,

till 6,9 procent. År 2013 ökade uttaget kraftigt också i åldrarna 62 – 64 år. Av dem som är födda 1951 tog 6,4 procent ut sin allmänna pension när de var 62 år. Föregående år var andelen som tog ut pension i den åldern 5,5 procent. För 63-åringar ökade andelen från 7,0 till 7,8 procent och för 64-åringar från 7,9 till 8,8 procent.

Andelen som tar ut sin pension vid 65 år har minskat relativt kraftigt, från 57,2 procent år 2012 till 55,4 procent år 2013. Andelen som tar ut sin pension efter 65 år har ökat svagt, för 66-åringar från 6,7 till 7,0 procent och för 67-åringar från 4,0 till 4,3 procent.

När man tolkar tabellen bör man komma ihåg att ärendehandläggningen kan påverka resultatet, inte bara ålderspensionärernas önskemål. Den stora andelen som tog ut pension vid 66 års ålder för 1944 års födda beror troligen delvis på att det fanns ärendebalanser vid utgången av 2009 så att några fick sin ålderspension något senare än önskat.

Nedanstående två tabeller visar motsvarande uppgifter fördelade på kvinnor och män. Som framgår är pensionsåldern rörligare för män än för kvinnor. De senaste åren har drygt 50 procent av männen och drygt 60 procent av kvinnorna tagit ut sin ålderspension vid 65 års ålder. Dessa andelar har minskat kraftigt. För personer födda under åren 1938 – 1940 var det över 80 procent av kvinnorna och över 70 procent av männen som tog ut ålderspensionen vid 65 års ålder.

Det är fler kvinnor än män som har sjukersättning. För dem med sjukersättning är 65 år den naturliga pensionsåldern. Det är också fler kvinnor än män som får garantipension. Garantipension kan inte utges före 65 års ålder och de som får garantipension vinner inte så mycket på att vänta till efter 65 år med att ta ut ålderspensionen.

Andel* som nybeviljats allmän pension i åldrarna 61 – 71 år, procent. Kvinnor

Års- kull	Uttagsålder, år										
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
1938	2,1	1,6	1,9	1,5	83,0	3,7	3,0	0,6	0,3	0,3	0,1
1939	2,3	1,3	1,7	1,9	81,5	5,8	2,1	0,7	0,2	0,3	0,2
1940	2,0	1,5	2,2	2,8	80,7	4,7	2,4	0,6	0,3	0,4	0,1
1941	1,9	1,7	2,6	3,2	78,5	5,8	2,5	0,6	0,4	0,3	0,1
1942	2,5	2,2	2,9	3,4	76,1	5,7	3,1	0,9	0,4	0,3	0,1
1943	3,0	2,4	3,2	4,8	71,9	6,6	4,0	1,0	0,3	0,4	
1944	3,6	2,8	4,3	5,3	68,5	7,6	3,8	0,9	0,3		
1945	4,2	3,6	4,7	5,5	67,1	6,9	3,8	1,1			
1946	5,5	4,2	4,9	6,3	64,5	6,4	4,1				
1947	5,9	4,1	5,5	7,0	62,5	6,6					
1948	5,4	4,4	6,3	7,6	60,7						
1949	5,3	4,9	6,8	8,3							
1950	5,2	4,9	7,3								
1951	5,8	5,8									
1952	6,0										

*Andelarna avser nya pensionärer i relation till möjliga pensionärer i december 2013. Åldrarna avser åldern 31 december aktuellt år som pensionären tog ut sin inkomstpension/garantipension

Andel* som nybeviljats allmän pension i åldrarna 61 – 71 år, procent.**Män**

Års- kull	Uttagsålder, år										
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
1938	5,1	3,0	2,7	2,6	71,8	4,5	3,5	0,9	0,4	0,4	0,2
1939	5,5	2,4	2,5	2,8	70,0	7,0	2,5	0,9	0,4	0,4	0,3
1940	4,0	2,7	2,8	3,4	71,3	5,4	2,8	0,9	0,4	0,6	0,2
1941	3,9	2,7	3,3	4,1	68,2	6,7	3,0	1,1	0,6	0,6	0,3
1942	4,3	3,4	3,9	4,3	66,0	6,6	3,6	1,4	0,6	0,5	0,2
1943	4,9	3,7	3,9	5,8	61,2	7,5	4,8	1,4	0,5	0,6	
1944	5,7	3,9	5,2	6,5	58,2	8,2	4,2	1,3	0,6		
1945	6,0	4,8	5,8	6,7	56,7	7,5	4,2	1,4			
1946	6,6	5,3	6,0	7,2	54,6	7,0	4,5				
1947	6,8	5,2	6,6	7,9	52,2	7,4					
1948	6,7	5,5	7,2	8,3	50,3						
1949	6,5	6,0	7,2	9,2							
1950	6,6	6,1	8,3								
1951	7,3	6,9									
1952	7,8										

*Andelarna avser nya pensionärer i relation till möjliga pensionärer i december 2013. Åldrarna avser åldern 31 december aktuellt år som pensionären tog ut sin inkomstpension/garantipension

Som framgår av tabellen ovan var det ungefär 50 procent av männen som tog ut sin ålderspension vid 65 års ålder i 1948 års födelseårgång. För dem som inte hade sjukersättning var det med all säkerhet betydligt färre än 50 procent av männen som påbörjade sitt uttag av ålderspension vid den åldern och förmodligen färre än 50 procent även bland kvinnorna. Tidigare har ofta 65 år setts som en normal ålder för pensionering men denna norm är nu på väg att upplösas. Av dem som inte har sjukersättning är det en majoritet som tar ut pensionen vid någon annan tidpunkt (tidigare eller senare).

Medelpensioneringsålder II (nedre åldersgräns 30 år)

	Kvinnor	Män	Kvinnor och män
2005	59,3	61,3	60,3
2006	61,4	62,5	61,9
2007	61,3	62,3	61,8
2008 ¹	61,6	62,5	62,0
2009 ¹	62,0	62,5	62,2
2010 ¹	61,8	62,5	62,1
2011 ¹	62,3	62,7	62,5
2012 ¹	62,5	63,0	62,8
2013	62,0	62,7	62,3

¹Exklusive tidsbegränsad sjukersättning från och med år 2008.

Stor betydelse för hur medelpensioneringsålder II har utvecklats är förändringen av antalet nybeviljade sjukersättningar. Måttet påverkas också av åldersfördelningen bland dem som nybeviljas sjukersättning, hur många med sjukersättning som rehabiliteras, förändringar av andelen med hel eller partiell förmån samt hur många

2014-05-05

som väljer tidigt eller sent uttag av ålderspension. Som tidigare nämnts påverkas däremot måttet inte direkt av vid vilken tidpunkt personer slutar att förvärvsarbeta. Det är tillåtet att ta ut ålderspension, även hel ålderspension, och ändå förvärvsarbeta.

Trots att medelpensioneringsålder II i stor utsträckning speglar vad som händer inom sjukförsäkringen är måttet ändå av intresse för ålderspensionssystemet. Om antalet personer med sjukersättning i till exempel 40-årsåldern förändras kraftigt påverkas storleken på ålderspensionsavgifterna och inkomstindex och därmed avgiftstillgången, AP-fonden, pensionsskulden och balanstalet.

Medelpensioneringsålder II har stigit de flesta åren efter 2005 vilket främst beror på att antalet nybeviljade sjukersättningar har minskat. År 2013 minskade medelpensioneringsålder II vilket främst beror på att antalet nybeviljade sjukersättningar nu har börjat öka. Se statistik hos Försäkringskassan.

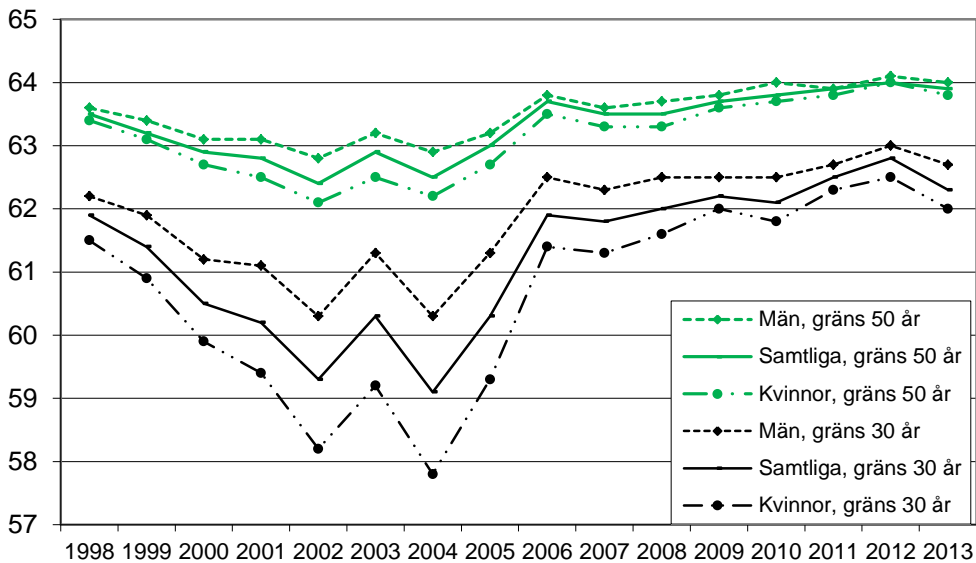
Medelpensioneringsålder III (nedre åldersgräns 50 år)

	Kvinnor	Män	Kvinnor och män
2005	62,7	63,2	63,0
2006	63,5	63,8	63,7
2007	63,3	63,6	63,5
2008 ¹	63,3	63,7	63,5
2009 ¹	63,6	63,8	63,7
2010 ¹	63,7	64,0	63,8
2011 ¹	63,8	63,9	63,9
2012 ¹	64,0	64,1	64,0
2013	63,8	64,0	63,9

¹Exklusive tidsbegränsad sjukersättning från och med 2008.

Medelpensioneringsålder III har stigit något de flesta åren men minskade något 2013. Utvecklingen överensstämmer relativt väl med utvecklingen om 30 år sätts som gräns men svängningarna är mindre. Detta framgår också av nedanstående diagram.

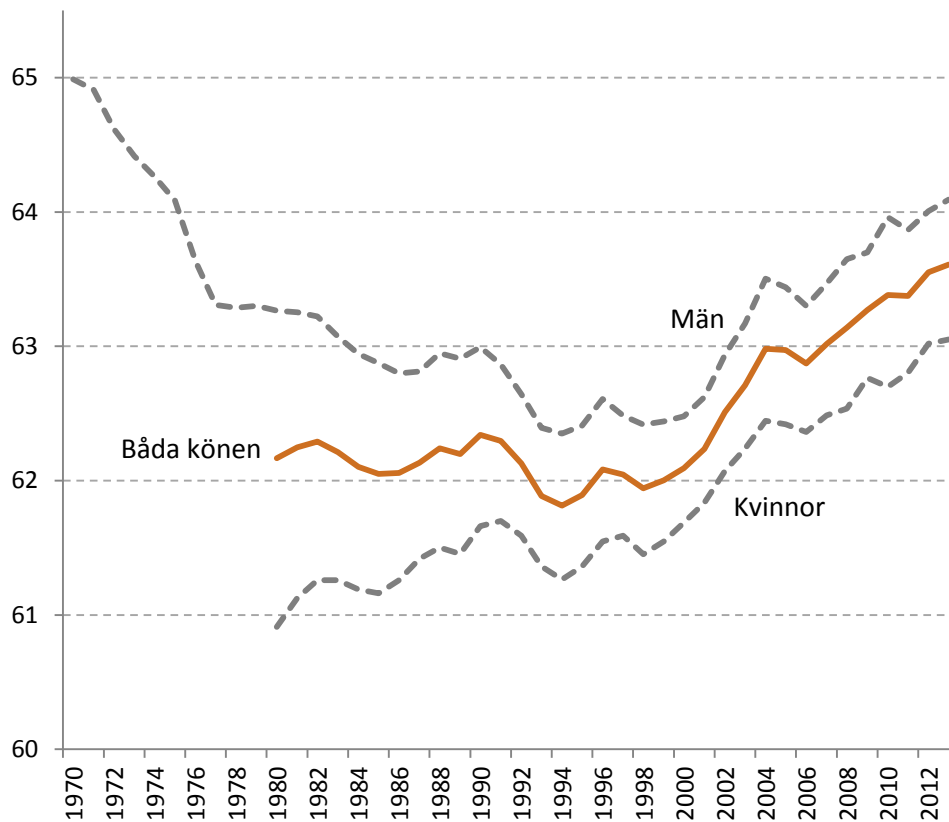
Medelpensioneringsålder II och III

Utträdesåldern

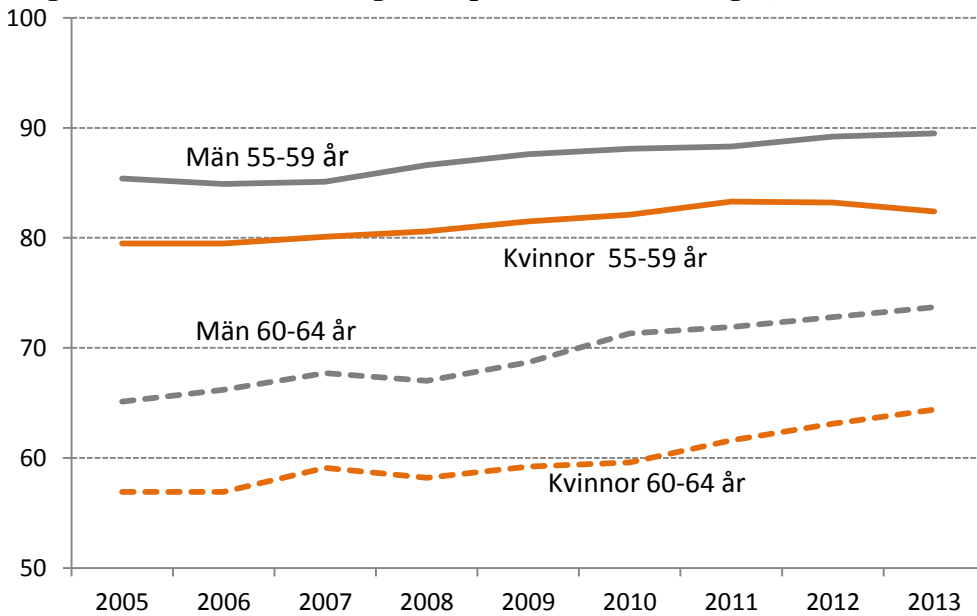
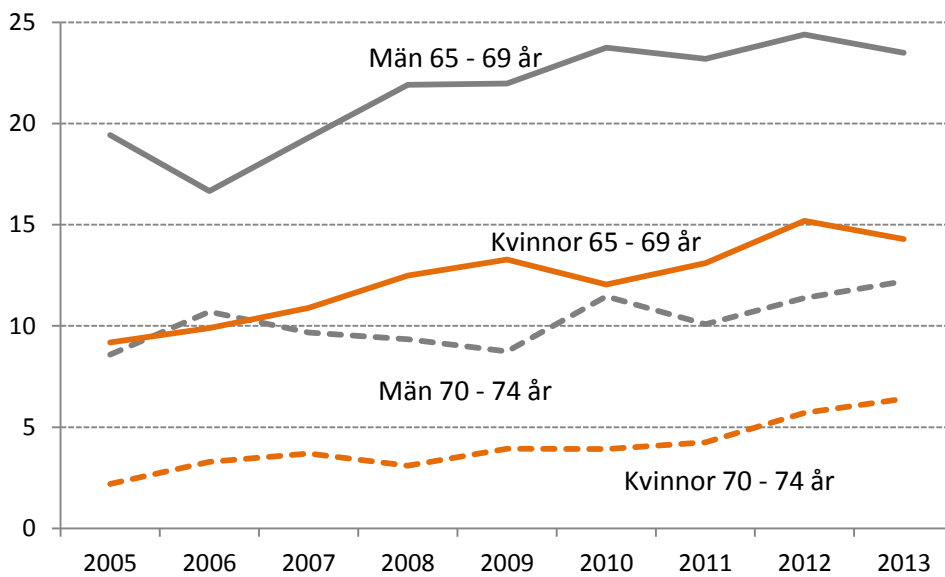
Genomsnittsåldern då de förvärvsarbetande lämnar arbetslivet, givet att de hör till arbetskraften vid 50 års ålder, har för 2013 beräknats till 63,6 år. Detta innebär en liten ökning jämfört med 2012. Utträdesåldern 2013 är den högsta som uppmätts sedan början av 1980-talet. Skillnaden mellan mäns och kvinnors utträdesålder har sedan mitten av 1990-talet varit ungefär ett år. Se diagram 1.

Utträdesåldern, som den här redovisas, ger en ögonblicksbild för året i fråga. Den anger den ålder då årets 50-åringar i genomsnitt lämnar arbetsmarknaden, förutsatt att de vid högre åldrar får samma arbetskraftsdeltagande som successivt äldre personer hade under *samma* år. 50-åringarna antas alltså, när de blir t.ex. 65 år, ha samma arbetskraftsdeltagande som dagens 65-åringar har. Utträdesåldern innehåller därmed ett slags prognosmoment, eller rättare sagt antagandet om ett "fortvarighetstillstånd", på liknande sätt som i befolkningsstatistikens förväntade återstående medellivslängd vid en viss ålder. Utträdesåldern beräknad på detta sätt kan kallas den *förväntade utträdesåldern*.

Diagram 1. Utträdesåldern för kvinnor och män

Källa: Bearbetningar av SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU).

Orsaken till uppgången i utträdesåldern mellan 2012 och 2013 är främst att arbetskraftsdeltagandet ökade i åldrarna mellan 60 och 64 år. Arbetskraftsdeltagandet har ökat i de åldrarna under en längre period. I åldrarna mellan 65 och 69 år minskade däremot arbetskraftsdeltagandet något mellan 2012 och 2013 efter att tidigare år har ökat ganska kraftigt. I åldrarna mellan 70 och 74 år ökade arbetskraftsdeltagandet. Möjligen har det reformerade pensionssystemet inverkat på den långsiktiga höjningen, med bl.a. dess regler om att pensionsrätt intjänas fullt ut i det reformerade systemet efter 65 års ålder. Vidare kan höjningen år 2003 av åldern för "avgångsskyldighet" från 65 till 67 år enligt lagen om anställningsskydd ha spelat viss roll. Dessa förändringar bör dock mest ha bidragit till ökningarna i åldern 65-69 år, knappast till de i åldern 70-74 år. Se diagram 2 och 3.

Diagram 2. Arbetskraftsdeltagande i procent av befolkningen, 55-64 år**Diagram 3. Arbetskraftsdeltagande i procent av befolkningen, 65-74 år**

Källa: SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU).

2014-05-05

Det bör påpekas att arbetstiderna i åldrarna över 65 är avsevärt kortare än i lägre åldrar. Överenskommen arbetstid år 2013, timmar/vecka:

Kvinnor 55-64 år	35,9
Kvinnor 65-69 år	22,2
Kvinnor 70-74 år	14,8
Män 55-64 år	39,8
Män 65-69 år	27,3
Män 70-74 år	21,3

Arbetstiderna beaktas i de redovisade beräkningarna av utträdesåldern. En person med halv normalarbetstid (20 timmar/vecka) räknas således som en halv arbetskraftsperson, etc. Denna justering drar givetvis ner utträdesåldern.

Andra mått som kan vara av intresse i sammanhanget är *inträdesålder*, *antal år med intjänad pensionsrätt* och *debutålder*. Sådana mått diskuteras i två rapporter som Pensionsmyndigheten gav ut 2013, se dessa länkar:

<http://www.pensionsmyndigheten.se/20371.html>

<http://www.pensionsmyndigheten.se/6104.html>

Pensionsmyndigheten utreder vilka mått som bör tas fram årligen för att från olika aspekter belysa pensionering samt inträde i och utträde ur arbetsmarknaden.